

ДОКЛАД

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА КЪМ 30 ЮНИ 2010 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

I. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА И ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА 4

1. Състояние на българската икономика през първата половина на 2010 г. 4
 - 1.1. Актуална оценка за основните параметри по макрорамката на Бюджет 2010 ... 8
2. Основни акценти по отношение на изпълнението на консолидираната фискална програма през 2010 г. 10
3. Препоръки на ЕК за България след срещата на ЕКОФИН в началото на юли 2010 г. 13

II. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПОЛУГОДИЕТО НА 2010 г. 14

1. Изпълнение на приходите по видове по консолидираната фискална програма 21
 - 1.1 Преки данъци 22
 - 1.1.1 Корпоративни данъци 22
 - 1.1.2 Данък върху доходите на физическите лица 23
 - 1.1.3 Други данъци 24
 - 1.2 Приходи от социално и здравноосигурителни вноски 24
 - 1.3 Косвени данъци 25
 - 1.3.1 Данък върху добавената стойност 25
 - 1.3.2 Акцизи 26
 - 1.3.3 Мита 26
 - 1.4 Неданъчни приходи 26
 - 1.5 Помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми 27
2. Изпълнение на разходите по икономически елементи 27
 - 2.1 Текущи нелихвени разходи 28
 - 2.1.1 Заплати и възнаграждения за персонала 28
 - 2.1.2 Осигурителни вноски 28
 - 2.1.3 Издръжка 28
 - 2.1.4 Субсидии 29
 - 2.1.5 Социално осигуряване и грижи 30
 - 2.2 Капиталови разходи 32
 - 2.3 Лихвени разходи 33
 - 2.4 Вноска на България в бюджета на Европейския съюз 33
3. Натрупани просрочени задължения и вземания към 30.06.2010 г. 34
 - 3.1 Просрочени задължения 34
 - 3.2 Просрочени вземания 36
4. Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма към 30.06.2010 г. 37
 - 4.1 Външно финансиране 37
 - 4.2 Вътрешно финансиране 38
 - 4.3 Приватизация 40

III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ НА 2010 г. ПО СЪСТАВНИ БЮДЖЕТИ. 41

1. Републикански бюджет.....	41
2. Съдебна власт	43
3. Социално и здравно-осигурителни фондове	44
3.1 <i>Държавно обществено осигуряване</i>	44
3.2 <i>Национална здравноосигурителна каса</i>	45
4. Бюджети на общините	45
5. Българско национално радио	47
6. Българска национална телевизия.....	47
7. Държавни висши училища	48
8. Българска академия на науките	48
9. Национален фонд	48
10. Държавен фонд „Земеделие”	51
11. Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	52
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	54

I. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА И ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА

1. Състояние на българската икономика през първата половина на 2010 г.

През първото полугодие на 2010 г. икономиката на България продължи да се забавя, като **реалният спад на БВП на база на експресните оценки на НСИ за полугодиято възлиза на 2,5%** През първото тримесечие на 2010 г. икономиката отбеляза спад от 3.5%, а за второто тримесечие експресните оценки на НСИ показват подобрене, като реалният спад на БВП се оценява на 1.5%. От страна на крайното използване спадът в икономиката е свързан преди всичко с продължаващото свиване в потреблението и забавяне в инвестициите в основен капитал. През първото тримесечие спадът при инвестициите се забави до 14.5%, а през второто показателят продължава да се подобрява, като експресните оценки показват намаление с 1.5% спрямо същия период на предходната година. Спадът при инвестициите в основен капитал към полугодиято на 2010 г. на база експресните оценки на НСИ е 7.2%. Крайното потребление се свива с 6.9% за полугодиято, в т.ч. колективното потребление с 9.1%. Слабото крайно потребление се определя от намаляващата заетост, забавеното нарастване на номиналните доходи от труд, понижената кредитна активност на търговските банки, и не на последно място, на несигурността относно бъдещата динамика на доходите на домакинствата. Износът на стоки и услуги нарасна с 5.9% през първо тримесечие на 2010 г. и продължи да се подобрява през второто. Ръстът на износа според експресните оценки на НСИ към полугодиято е 8.9%, докато вносът намали темповете си на спад до 1.8%. Тази променена структура на компонентите на БВП от страна на крайното използване дава основания да се очаква повишаване на приноса на нетния износ за растежа на БВП.

Полугодиято на 2010 г. се характеризира със съживяване на индустрията и селското стопанство. Според експресните оценки на НСИ селското стопанство отчете ръст от 0.6% за първото полугодие на 2010 г. Спадът в промишления сектор се забави до -0.6%. В същото време продължава негативната тенденция в развитието на сектора на услугите (спад от 1.5% за първо полугодие). Неговата динамика е силно зависима от динамиката на крайното потребление на домакинствата.

Възстановяването на индустрията се определя до голяма степен от подобрието в металургията и химическата промишленост, които са силно зависими от бизнес цикъла на световната икономика. През месец юни промишленото производство се увеличи в реално изражение с 3.6% след повишението за май от 0.4% на годишна база. Индикаторът нарасна за четвърти пореден месец след спадове, които започнаха от август 2008 г. През последните четири месеца обаче базата на растежа се разшири. През май продукцията на повече от половината отрасли се увеличи, като с по-сериозен положителен принос са също и производството на продукти от хартия, дървен материал, превозни средства и машини.

По-бързият темп на растеж на оборота в промишлеността (15.9% на годишна база през юни) в сравнение с производството е индикатор за намаление на натрупаните през предходни периоди запаси. Основен принос за нарастването имаха увеличените продажби на външния пазар и най-вече по-големите продажби на основни метали, рафинирани нефтопродукти, машини, боеприпаси, части и принадлежности за автомобили, превозни средства, дървен материал и хартия, пластмаси.

Оборотът на предприятията на вътрешния пазар също нарасна на годишна база през май (3.6%) – за първи път от декември 2008 г. Вътрешният пазар реагира на кризата със закъснение от три месеца спрямо спада на продажбите на външните пазари. Възстановяването обаче се оказва по-бавно – продажбите на външния пазар започнаха

да нарастват още през ноември, а вътрешният пазар последва пречупването със седеммесечен лаг. С най-голям положителен принос за растежа на продажбите на вътрешния пазар беше отрасъл производство на основни благородни и други цветни метали и производство на хранителни стоки.

Единствено в промишлеността бизнес климатът се подобри през юли 2010 г. на годишна основа, дори и при ниската база от предходната година. Предприемачите като цяло оценяват негативно текущата бизнес ситуация в страната, но имат положителни очаквания за бъдещата бизнес ситуация. Поръчките се увеличават, а запасите намаляват. Като резултат очакванията за заетостта също се подобряват.

Сезонни фактори обусловиха низходящия темп на развитие на безработицата през второто тримесечие на 2010 г. Към края на юни нивото на регистрираната безработица в страната достигна 9.3%. Отбелязаните спадове бяха свързани основно с активизирането на дейности със сезонен характер в областта на туризма, строителството, селското стопанство и др. На годишна база стойността на показателя остана по-висока, като в сравнение с юни 2009 г. нарастването възлезе на 2 п.п.

Отражението на кризата върху пазара на труда се прояви с период на закъснение между едно и две тримесечия в различните икономически дейности, което, заедно с процесите на реструктуриране в предприятията, доведе до ускорено освобождаване на заетост в началото на 2010 г. Средният брой на заетите намаля със 7.7% (251.5 хил. души) през първите три месеца спрямо първото тримесечие на 2009 г. (по данни от Наблюдението на работната сила (НРС)). Най-бързо понижение на зетия ресурс отбелязаха отрасли в сектора на индустрията, съответно 12% в преработващата промишленост, независимо от възстановяването в ръста на приходите от продажби в голяма част от икономическите дейности там, както и в строителството, където спадът на заетостта достигна 22% през първото тримесечие на годишна база. Повлияни от свитото вътрешно търсене, по-голямата част от отраслите в сектора на услугите също отбеляза спад на заетостта. Нивото на безработица (по данни от НРС) от 10.2% за първото тримесечие на 2010 г. бе най-високо от второто тримесечие на 2005 г. насам.

Продължава тенденцията на забавяне в ръста на доходите в страната. Стремещът на работодателите да оптимизират разходите си за труд и охлаждането на трудовия пазар се отразиха в ограничаване на растежа на заплатите. От средата на 2009 г. достигнатите равнища на средната работна заплата в голяма част от икономическите дейности се запазиха на относително постоянни нива, а през последните месеци на 2009 г. и началото на 2010 г. в някои от тях (в част от дейностите на преработващата промишленост и в строителството) се наблюдаваше дори намаление на номиналната работна заплата на месечна база.

През първото тримесечие на 2010 г. средната работна заплата в икономиката се повиши с 9.9% в номинално изражение спрямо първите три месеца на предходната година, което в голяма степен отразява загубата на работни места от по-ниско квалифицирани работници. Средният номинален темп на нарастване на заплатите за тримесечието в частния сектор възлезе на 11.5%, а този в общественния сектор - на 6%.

Процесите на реструктуриране и освобождаване на заетост подпомогнаха нарастването на производителността на труда, която се повиши с 6.7% през първото тримесечие на 2010 г. на годишна база, а разходите за труд на единица продукция отбелязаха намаление с 0.6% за първи път от 2006 г. насам.

След ясно изразената тенденция на понижение, инфлацията (измерена с ХИПЦ) започна да нараства на годишна база още през последното тримесечие 2009г. под влияние на повишаващите се международни цени на енергийните продукти. Към юни 2010 г. годишният темп на инфлация отчете повишение от 2.5%, като с основен принос

за това са енергийните стоки и тютюневите изделия, съответно 0.9 и 1.4 пр.п. Ефектът от поскъпването на петрола бе увеличен от поевтиняването на единната европейска валута спрямо щатския долар, което се отрази и на вътрешните цени на нефтопродуктите, а вследствие на въведените в началото на 2010 г. нови по-високи акцизни ставки върху тютюневите изделия, цените им регистрираха нарастване от 34.4% за първите шест месеца.

От друга страна **свиването на вътрешното търсене доведе до силно забавяне в темпа на инфлация при услугите и нехранителните стоки**, което се запазва и към настоящия момент. Запазва се и спадът на годишна база в цените на хранителните стоки, който към юни е -2.9%, като до голяма степен динамиката им остава под влияние на международните цени.

Административно определяните цени, които формират около 20% от общата инфлация, се повишиха с 3.5% на годишна база. С основно влияние за това са повишенията в административните такси за издаване на лични документи, съдебните и адвокатски услуги, както и цените на лекарствата, като приносът им е отчасти компенсирани от намалението в цените на електро- и топлоенергията през юли 2009г.

Размерът на валутните резерви на управление „Емисионно” на БНБ останаха на относително постоянно равнище в сравнение с година по-рано, бележейки слабо нарастване от 2.2%. От началото на годината имаше спад от 5.9%, като за него отрицателен принос имат задълженията на правителството и бюджетните организации и банкноти и монети в обръщение. В настоящия си размер от 12.155 млрд.евро, валутните резерви покриват паричната база на 189.3% (за сравнение покритието година по-рано е било 190.1%, а към края на 2009 г. е 195.2%). Те осигуряват покритие на вноса за 7 месеца (без изменение спрямо година по-рано). Валутните резерви покриват на 105% краткосрочния дълг (15 п.п. по-високо от май 2009 г.) и 49% от дългосрочния външен дълг (нарастване с 1 п.п. спрямо година по-рано).

Съотношението на валутните резерви към паричния агрегат М3 продължи да намалява, достигайки в края на юни до 48.3%. Причина за това по-ниско съотношение, е силният растеж от 8.1% на годишна база на агрегата М3. Най-голям принос за това нарастване имат депозитите с матуритет до 2 години, следвани от овърнайт депозитите. Парите извън парично-финансовите институции продължават да имат негативен принос към паричното предлагане, отразявайки свитото потребление.

Банковата система като цяло остава стабилна и успява да реализира печалби, въпреки че към май относителният спад на годишна база е 32%. За това понижение най-голям принос има увеличението до 15.3% на класифицираните експозиции като дял от кредитните портфейли на банките. Делът на кредитите класифицирани като загуба нарастват от 2.6% в края на юни 2009 г. на 4.92% по последни отчетни данни. Заделените провизии за тях имат най-голям принос спада на печалбата на банковата ни система, което се отразява на значително по-ниски коефициенти на възвръщаемост на активите (0.79%) и възвръщаемост на капитала (7.49%). Активите на банковата система също показват относителна устойчивост, като ръстът на годишна база е 1.8%. Общо кредитът за нефинансовите предприятия отбеляза незначителен ръст от 1.3% на годишна база, а за домакинства НТООД от 3.7%

Характерна особеност при банковия пазар за първата половина на годината бе продължаващ спад на лихвените проценти на междубанковия пазар и съответните индекси, което е допълнително потвърждение за повишената ликвидност и наличието на доверие между банковите институции. Сходна бе тенденцията и при динамиката на лихвените равнища по новите депозити и кредити в основните валути (лева и евро) – тенденции започнали своето развитие от средата на 2009 г. Спадът на

лихвените нива по депозитите бе по-значим в сравнение със спада на лихвените равнища по новите кредити. Намалението на лихвените проценти по депозити не доведе до спад на новооткритите депозити, както и понижението на лихвените проценти по кредитите не доведе до възстановяване на новите обеми кредити на по-високи нива.

Текущата сметка продължава да се подобрява вследствие на свиването на търговския дефицит. През първите шест месеца на 2010 г. дефицитът по текущата сметка на платежния баланс намалю със 70% спрямо същия период на предходната година и достигна 2% от БВП при стойност от 7% от БВП за същия период на 2009 г. С основен принос за намалението е търговският баланс, който беше и основен източник на нарастващите дисбаланси през предходните периоди на висок икономически растеж.

Износът на стоки и нефакторни услуги нараства с 15%, а вносът намалява с 1.7% през януари-май 2010 г. Благоприятно въздействие върху износа оказа възстановяването на търсенето на световните пазари и нарастването на международните цени на суровините и материалите през последните месеци, наред с повишението на курса на долара спрямо еврото. По данни за оборота за износ в индустрията, реално увеличение към май 2010 г. на годишна база се наблюдава при металургията, химическата промишленост, производството на изделия от други неметални минерални суровини, както и на производствата на инвестиционни и енергийни продукти. Вносът на стоки отбелязва положителни растежи на годишна база от март месец насам, основно поради по-високите международни цени и повишеното търсене на суровини и материали, необходими за производството в експортно ориентираните отрасли.

През първите пет месеци на тази година балансът на услугите се подобрява значително на годишна база основно поради спада на разходите за пътувания на български граждани в чужбина и разходите за други услуги. За периода балансът е положителен в размер на 241 млн. евро, при 28 млн. евро за същия период на 2009 г.

Нетните доходи и текущите трансфери също имаха положителен принос за подобряването на текущата сметка през разглеждания период съответно заради по-малкото инвестиционни доходи изплатени на чужденци и трансфери от фондовете ЕС.

Финансовата сметка е на дефицит от близо 1 млрд. евро през януари-май 2010 г. (в сравнение с излишък от 400 млн. евро година по-рано). Основните причини за негативното развитие по финансовата сметка са намаленият поток на преките чуждестранни инвестиции към страната, както и по-малките привлечени заеми и депозити от страна на българските банки.

Преките чуждестранни инвестиции в страната през януари-май 2010 г. са едва 253 млн. евро (при 1.2 млрд. евро година по-рано), като ПЧИ в друг капитал (основно вътрешнофирмени заеми) са отрицателни в размер на 103.5 млн евро. Спад на ПЧИ се наблюдава във всички сектори, като най-значим е номиналният спад при недвижимото имущество, финансовото посредничество и търговията.

Брутният външен дълг на България се понижи до 36.52 млрд. евро (103.2% БВП) към края на май 2010г, в сравнение с 37.2 млрд. евро една година по-рано. Промяната е резултат основно от гореспоменатото намаление на дълга на банките.

1.1. Актуална оценка за основните параметри по макрорамката на Бюджет 2010

➤ Брутен вътрешен продукт

Актуализираните прогнози за годината дават основание да се очаква слаб икономически растеж за 2010 г. в рамките на около 1.0%, като двигател на икономическата активност ще бъде външният сектор. Положителното развитие на българската икономика е свързано с увеличено търсене от страна на външнотърговските ни партньори. Износът на България отбеляза умерен реален растеж през първо тримесечие на 2010г. и продължи устойчиво да се подобрява през второто. През месец юни 2010 г. износът на стоки на България се завърна над предкризисните нива и отбеляза 41% ръст на годишна база до 2,75 млрд. лв. за месеца. За сравнение спрямо юни 2008 г. се отчита ръст от 0,73%, когато износът бе за 2,73 млрд. лв. По този начин износът вече е над нивата отпреди кризата и се явява мощен двигател за възстановяването на икономиката. Прогнозите са тази тенденция да продължи през втората половина на годината и в средносрочен план. За цялата 2010 г. увеличението на обема на износа на стоки се очаква да възлезе на 7.9%, а през 2011г. да достигне 6.2%.

Вътрешното търсене все още остава слабо и се очаква да отбележи растеж едва през 2011 г. Вследствие на по-високата безработица и влошаващите се очаквания за икономическата среда домакинствата засилиха ограничаването на разходите си в края на 2009г. и началото на 2010г. Така за цялата 2010г. се очаква реален спад на потреблението на домакинствата от 0.9%. Обемът му отчасти се очаква да бъде възстановен през 2011г., когато се прогнозира растеж от 3.6%.

Инвестициите също се очаква да продължат тенденцията на спад от предходната година, макар че през 2010 г. спадът се очаква да бъде значително по-умерен (-5.3%) спрямо бързата корекция през 2009г. През 2011г. се очаква по-активна инвестиционна дейност и съответно 5% реално увеличение на брутното капиталобразуване. През периода 2010-2011г. се очаква дялът им да се стабилизира около 24.5% от БВП.

Свиването на вътрешното търсене предопределя и продължаващ спад на вноса през 2010г. В противоположна посока ще оказва натиск ускореният износ, тъй като ще се увеличи търсенето на суровини и материали, необходими за експортно ориентираните производства. Реалният спад на вноса ще се ограничи до 1.1% през 2010г., а възстановяването на вътрешното търсене се очаква да доведе до растеж на вноса от 4.7% през 2011г.

➤ Инфлация

Инфлационните процеси през 2010 г. почти изцяло ще бъдат движени от нарастването на международните цени на суровините и енергийните стоки. През настоящата година се очаква възстановяване на равнището на цените на стоките, търгувани на международните пазари, след значителния им спад през 2009 г. Очертаващата се през 2010 г. номинална обезценка на еврото спрямо щатския долар ще увеличи допълнително ролята на международните цени върху вътрешните цени.

Цените на производител на промишлена продукция ще продължат да нарастват както под влияние на международните цени, така и на външното търсене. За това свидетелства повишението в цените на производител на продукция, предназначена за износ, което достигна 14.7% повишение за юни спрямо съответния месец на предходната година, докато тези за вътрешния пазар се повишиха с 5.6%.

При инфлацията на потребителските цени, очакваме през втората половина на 2010 г. да се отразят вторичните ефекти от високите цени на петрола и другите енергийни суровини върху неенергийните стоки и услуги. В резултат на това инфлацията се очаква да достигне 2.4% в края на 2010г., съответно 1.9% средногодишно.

В средносрочен план се очаква по-малък натиск върху цените в България от страна на международните цени и пазара на труда. През следващите години се очакват ниски растежи на международните цени. Пазарът на труда няма да оказва натиск за повишението на вътрешните цени през 2010 и 2011 г. поради сравнително ниското нарастване на заплатите, които се очертава да бъдат в съответствие с нарастването на производителността на труда.

➤ ***Платежен баланс и финансов сектор***

През 2010 г. се очаква дефицитът по текущата сметка да се понижи до 4.2% от БВП, при 9.4% през 2009 г., благодарение на подобряването на дефицита по търговския баланс. Намаляването на вътрешното търсене ще доведе до реално намаление на вноса на стоки с 1.1%, докато възстановяването на търсенето на световните пазари поражда нарастване на износа на стоки със 7.9% в реално изражение. Това води до подобряване на дефицита по търговския баланс от 12.1% от БВП през 2009 г. на 7.8% през 2010 г.

Финансовата сметка ще се влоши значително през 2010 г. поради намаления приток на ПЧИ в страната и вследствие на погасяване на задължения на банките и частния сектор. Свиването на ПЧИ в страната се очаква да продължи и през 2010г., като не се очертава те да надхвърлят 2.6 млрд. евро в края на годината. Въпреки тази негативна тенденция, забавянето на икономическата активност в страната води до значително намаляване на дефицита по текущата сметка. В резултат на това през 2010г. ПЧИ ще покриват 176% от този дефицит при 101% финансиране година по-рано.

Годишният ръст на паричното предлагане към края на 2010 г. се очаква да бъде 7.6 % и постепенно да се увеличава до 13.5 % в края на 2013 г. За периода 2010-2013 г. нетните външни активи на системата ще се подобряват като към края на периода се очаква да достигнат -5 млрд.лв.

➤ ***Пазар на труда и доходи***

През 2010 г. се очаква продължаващото реструктуриране на предприятията да доведе до спад на заетостта, но също и до подобрене на производителността на труда. Очакванията за намаление на заетостта и увеличение на безработицата спрямо 2009 г. са свързани със закъснението, с което пазарът на труда реагира на промените в икономическата активност в страната. Това обуславя и очаквания ръст на производителността на труда след отбелязания спад през 2009 г. До края на годината се очаква намалението на заетостта постепенно да се забави. Наблюдаваното през последните месеци понижение на безработицата се свързва с влиянието на сезонни фактори, чието отшумяване ще се отрази в продължаващ ръст на безработицата. Средното за годината ниво на безработица се очаква да възлезе на около 9% .

Пониженото търсене на труд в сравнение с 2009 г. ще бъде съпроводено със забавяне в нарастването на средната работна заплата в сравнение с отбелязаното през 2009 г. По отношение на доходите в публичния сектор се предвижда те да се запазят на нивото си от предходната година.

2. Основни акценти по отношение на изпълнението на консолидираната фискална програма през 2010 г.

През първото полугодие на 2010 г. се проявиха тенденции, свързани с протичащото плавното реструктуриране на икономиката и ориентирането и към растеж, основан повече на експорта. Настъпващите промени в структурата на БВП наложиха актуализация на макрорамката към бюджета, което от своя страна промени оценките за основни бюджетни параметри. Това наложи фискалната рамка за годината да бъде актуализирана при новите оценки за параметрите по приходите и разходите.

Ревизираните прогнози за 2010 г. предвиждат слаб ръст на икономиката от около 1%, което е по-оптимистичен сценарий от заложения в макрорамката към Бюджет 2010. Този икономически ръст обаче ще бъде следствие основно на повишения принос на нетния износ за растежа на БВП. Променената структура на компонентите на БВП не позволява на косвените данъци, които са гръбнака на данъчните приходи в бюджета, да нарастват бързо, тъй като износът е необлагаем. Това налага съответни промени при планирането на приходната страна на бюджета не само през 2010 г., но и в средносрочен план. Необходим е внимателен анализ и плавна пренастройка на фискалната политика и бюджетното планиране към променящата се икономическа структура с цел осигуряване на стабилност за фискалната позиция.

Оценките за основните параметри по приходите за 2010 г. на годишна база през първите месеци на годината очертаха изоставане спрямо първоначалните консолидирани разчети към ЗДБРБ за 2010 г. и наложиха планът за годината да бъде актуализиран. Изоставането в приходите на годишна база спрямо първоначалните разчети към ЗДБРБ за 2010 г. бе оценено на около 2.9-3.0% от прогнозния БВП. Основните фактори за по-песимистично развитие на приходите се свързват с протичащите промени в структурата на БВП, които произтичат от реструктурирането на икономиката и ориентирането ѝ към растеж, основан на експорта. Това от една страна се отразява в сериозно подобряване на външнотърговския баланс и съответно на баланса по текущата сметка (дефицитът по текущата сметка се сви до 9.4% от БВП за 2009 г., а прогнозата за 2010 г. е да се свие до около 4.2% от БВП), но от друга страна свива базата при косвеното облагане и най-вече при облагането по ЗДДС. За разлика от предходни години, когато вносът представляваше около 80% от БВП, през 2009 г. той се е свил до 57.7 % от БВП. Спадът при вноса се отразява в намаление на постъпленията от ДДС от внос, а плавното увеличение на износа води до постепенно нарастване на декларирания за възстановяване данъчен кредит от износителите. Добрите темпове на икономически растеж в периода преди кризата бяха неизменно свързани със задълбочаване на огромната диспропорция във външнотърговското салдо и съответно със значителни дефицити по текущата сметка (26.8 % от БВП за 2007 г. и 24.0% от БВП за 2008 г.). Този модел на растеж изкуствено разшири базата при косвеното облагане. В периода 2007 – 2008 г. приходите от косвени данъци отбелязваха ежегоден двуцифрен ръст, който бе задвижван от ръста на вноса и вътрешното потребление. Икономическата криза коренно промени движещите механизми на икономиката и тя постепенно се ориентира към растеж, базиран на експорта, което подобрява външните дисбаланси.

От страната на разходите най-сериозен е проблемът с възникналите и неразплатени задължения от предходни години, който изплува на повърхността в края на 2009 г. и първите месеци на 2010 г., когато започнаха да стават ясни резултатите от направени проверки по сключените договори от няколко министерства и ведомства. След приключване на всички възложени проверки и одити стана ясно, че мащабите на проблема са много сериозни и налагат активни действия, за да не се допусне неговото

ескалиране. Недостатъчно ефективният контрол в системите на отделните първостепенни разпоредители с бюджетни кредити (ПРБК) и нарушаването на фискалната дисциплина особено през последните месеци на предишния управленски мандат са дали възможност да бъдат подписвани договори и анекси към тях, както и да бъдат поети ангажименти за разходи, които не са обезпечени с финансиране при свитата фискална рамка през 2009 г., когато икономиката на страната навлезе в дълбока рецесия. Това доведе до рязко нарастване на начислените задължения на правителството по балансите на бюджетните разпоредители към 31.12.2009 г., представени през месец март 2010 г. с неаудитираните годишни финансови отчети за 2009 г. Това нарастване на задълженията и намалелите вземания се отразиха в сериозно нарастване на дефицита за предходната 2009 г., оценен по използваната от Евростат методология на начислена основа. Според оценките в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга, дефицитът на България за 2009 г. на начислена основа възлиза на 3.9% от БВП, което превишава референтната стойност от 3% от БВП. От друга страна ЗДБРБ за 2010 г. е приет и се изпълнява на касова основа и във фискалната рамка към Бюджет 2010 нямаше осигурен ресурс за заплащане на задължения от предходни години, което оказва сериозен натиск върху бюджетната позиция през настоящата 2010 г.

През изминалите месеци бяха предприети мерки за засилване на контрола и отговорността на разпоредителите с бюджетни кредити с оглед недопускане поемането на ангажименти и възникването на необезпечени задължения. Министерството на финансите изготви указания за предоставянето на информация за поетите ангажименти и възникналите задължения, която министерствата и ведомствата ще предоставят към отчета за касовото изпълнение на бюджетните и извънбюджетните сметки и фондове всяко тримесечие. В съответствие със Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор разпоредителите с бюджетни кредити са отговорни за изграждането, поддържането и актуализирането на адекватни системи за финансово управление и контрол при извършването на обществени поръчки, сключването на договори и тяхното изпълнение. В тази връзка от изключително значение е засилването на отговорността и прецизирането на вътрешноведомствената нормативна уредба, която регламентира координацията и информационния обмен между звената, пряко свързани с ангажиментите, произтичащи от сключени договори, споразумения, решения, нормативен акт и др. Това ще подобри управлението в системите на отделните ПРБК и ще засили финансовата дисциплина.

Неблагоприятното развитие на тенденциите за основните параметри по приходите от началото на годината и сериозното напрежение от страна на разходите наложиха предприемането на действия за актуализация на ЗДБРБ за 2010 г. от Народното събрание. В началото на месец юли Парламентът прие Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2010 г. (ЗИД на ЗДБРБ за 2010 г.), с който фискалната рамка за годината е променена. За да може да се намали натиска върху разходите, със ЗИД на ЗДБРБ за 2010 г. бяха ограничени нелихвените разходи и трансфери/субсидии по републиканския бюджет с до 20 на сто на годишна база. От друга страна към резерва за структурни реформи бе създаден резерв за допълнителни фискални мерки, за да може да се посрещне сериозният натиск върху разходите за заплащане на задължения от предходни години и други приоритетни разходи. В актуализираната със ЗИД на ЗДБРБ за 2010 г. фискална рамка е залегнала следната стратегия:

- не се предвижда увеличаване данъчната тежест при основните данъци, което би довело до допълнителен натиск върху потреблението, а от там и върху перспективите за възстановяване на икономиката от кризата. Това е много важно за

бизнеса, който продължава да носи огромната тежест на кризата, и една такава мярка допълнително би отдалечила икономическото възстановяване във времето;

- социалните отговорности на държавата към най-уязвимите групи от обществото са основен приоритет. Независимо, че социалните плащания са с най-голяма тежест в разходите по консолидирания бюджет не се предвижда те да бъдат ограничени, а точно обратното – предвидено е да бъдат осигурени допълнителни средства за покриване на очерталия се недостиг за изплащане на социални помощи в бюджета. По този начин мерките за ограничаване на разходите няма да засегнат социалната сфера;
- ограничаване с до 20 на сто на нелихвените разходи на държавни органи, министерства и ведомства за 2010 г. и ограничаване на разходите и трансфери/субсидии от централния бюджет за 2010 г. Одобреното ограничаване на нелихвените разходи не се основава на пропорционален принцип с еднакъв процент за всички бюджетни разпоредители. Подходът при изготвяне на разчетите за предложеното ограничаване на разходите е диференциран и отчита необходимостта от обезпечаване на специфичните законово регламентирани дейности и отговорности на отделните министерства и ведомства. Запазват се и утвърдените със ЗДБРБ за 2010 г. единни разходни стандарти за средното образование. Като част от мерките за ограничаване на разходите се намалява размерът на бюджетните взаимоотношения с общините (с изключение на разходите за функциите образование, социално подпомагане и грижи, отбрана и сигурност и одобрените средства за екологични обекти) с до 10-12 на сто на годишна база, като подходът отново е диференциран и съобразен с финансовото състояние на съответните общини. Общият ефект от ограничаването на нелихвените разходи и трансфери/субсидии по републиканския бюджет възлиза на около 0.9 млрд. лв.;
- предвиден е ресурс, който да посрещне натиска върху разходите от неразплатени задължения от предходни години и други приоритетни разходи. Този ресурс е обособен в резерва за непредвидени и неотложни разходи, в частта му за структурни реформи и допълнителни фискални мерки. Основната част от тези средства е предназначена за:
 - ◆ *Разплащане на задължения от предходни години*
Предвидени са средства за разплащане на възникнали необезпечени задължения от предходни години (вкл. задължения по международни договори за доставка на въоръжение и оборудване на армията, финансово обезпечаване на механизма за уреждане на задължение по републиканския бюджет чрез „Българска банка за развитие“ АД и др.). Предвиденият ресурс за разплащане на възникнали необезпечени задължения от предходни години е в размер на около 660 млн. лв.
 - ◆ *Финансиране на инфраструктурни обекти с национално значение*
За финансиране на инфраструктурни обекти с национално значение – магистрала, пътни възли и др. са предвидени 180 млн. лв.
 - ◆ *Премиране на тютюнопроизводителите*
Предвидени са средства за премиране на тютюнопроизводителите през 2010 г. в размер на 116 млн. лв.
 - ◆ *Допълнителни средства за текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата, изплащани от МГСП*
Предвидени са допълнителни 142 млн. лв. за дейностите по социалното подпомагане в изпълнение на договорените с Националния съвет за тристранно сътрудничество мерки.
 - ◆ *Допълнителна субсидия за НКЖИ* в размер на 45 млн. лв.

Променената фискална рамка отразява актуализираните оценки на данъчните приходи, нетния ефект от ограничаването на разходите и допълнителния ресурс в резерва за неотложни и непредвидени разходи, както и прогнозираното влошаване на баланса по бюджетите на общините, НЗОК и Националния фонд спрямо заложеното в разчетите към ЗДБРБ за 2010 г. С разчетите към приетия Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2010 г. се прогнозира дефицит на касова основа по консолидираната фискална програма в размер на 4.8% от прогнозния БВП, който се формира от дефицит в размер на 3.9% от прогнозния БВП по националния бюджет и дефицит в размер на 0.9% от прогнозния БВП по европейските средства.

Изготвените оценки за размера на дефицита на начислена основа очертават дефицита на консолидираното правителство за 2010 г. да възлезе на около 3.8% от БВП през настоящата година.

3. Препоръки на ЕК за България след срещата на ЕКОФИН в началото на юли 2010 г.

В началото на месец юли 2010 г. Съветът на ЕС започна процедура за свръхдефицит срещу четири нови държави-членки, сред които е и България. В момента страните в процедура по свръхдефицит вече са 24 на брой, като изключение са единствено Естония, Швеция и Люксембург. Във връзка със започналата процедура ЕК препоръчва правителството да предприеме активни консолидиращи мерки, които да позволят дефицита на консолидирания държавен бюджет да бъде свит по надежден и устойчив начин под референтната стойност 3% от БВП още през 2011 г. За да се осигури необходимото фискално подобрение от най-малко 0.8 п.п. от БВП се препоръчва правителството да продължи да работи за подобряване на ефективността на държавните разходи, като реализира планираните структурни реформи в областта на държавната администрация, здравеопазването, образованието и пенсионната система. Успешното провеждане на мащабните структурни реформи, които бяха стартирани още в началото на мандата на новото правителство и поддържане на устойчива фискална позиция при очакваното завръщане на икономиката към растеж са най-сериозните предизвикателства в средносрочен план. Усилията са насочени също така към подобряване на управлението и прозрачността на бюджета, засилване на контрола върху разходите от отделните ПРБК за системата им и укрепване на средносрочната бюджетна рамка.

В съответствие със Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор отговорността за изграждането, поддържането и актуализирането на адекватни системи за финансово управление и контрол при извършването на обществени поръчки, сключването на договори и тяхното изпълнение е на ръководителите на съответния първостепенен разпоредител с бюджетни кредити. В тази връзка от изключително значение е да се засили отговорността и да се прецизира вътрешно-ведомствената нормативна уредба, която регламентира координацията и информационния обмен между звената, пряко свързани с ангажиментите, произтичащи от сключени договори, споразумения, решения, нормативни актове и др. Това ще позволи системите за финансово управление и контрол да бъдат подсилени с необходимата информация за поетите ангажименти и възникналите задължения в бюджетните системи на отделните разпоредители с бюджетни кредити, което ще подобри финансовата дисциплина.

II. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПОЛУГОДИЕТО НА 2010 Г.

Таблицата №1. Изпълнение на основните параметри на консолидирания бюджет към 30 юни 2010 г.

(млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛ	Отчет Н1 2009	Актуализиран разчет 2010 г. КФП	Отчет Н1 2010 г.			Отчет Н1 2010 към отчет Н1 2009	Отчет Н1 2010 към разчет 2010
			КФП	Национален бюджет	Европейски средства ¹		
к.1	к.2	к.3	к.4=к.5+к.6	к.5	к.6	к.7=к.4:к.2	к.8=к.4:к.3
ПРИХОДИ И ПОМОЩИ	12 953.2	24 548.1	11 188.7	10 734.9	453.8	86.4%	45.6%
Данъчни приходи	10 122.4	19 217.9	8 763.7	8 762.6	1.0	86.6%	45.6%
Преки данъци	2 258.0	3 477.6	1 903.5	1 903.5		84.3%	54.7%
Косвени данъци	4 901.9	9 852.0	4 044.8	4 044.8		82.5%	41.1%
Приходи от социално и здравно осигурителни вноски	2 587.6	5 167.8	2 422.7	2 422.7		93.6%	46.9%
Други данъци *	374.8	720.5	392.7	391.7	1.0	104.8%	54.5%
Неданъчни приходи	2 000.0	3 398.4	1 928.3	1 917.9	10.4	96.4%	56.7%
Помощи	830.8	1 931.8	496.7	54.4	442.4	59.8%	25.7%
РАЗХОДИ И ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	12 775.2	27 810.2	12 704.1	11 837.3	866.8	99.4%	45.7%
Нелихвени	12 020.7	25 105.1	12 042.4	11 175.6	866.8	100.2%	48.0%
Текущи	10 217.5	21 311.7	10 774.3	10 403.0	371.3	105.4%	50.6%
Капиталови	1 803.2	3 793.4	1 268.2	772.6	495.5	70.3%	33.4%
Лихвени	342.0	507.3	303.1	303.1		88.6%	59.7%
Резерв за неотложни и непред. р-ди ²		1 418.2					
Вноска за общия бюджет на ЕС	412.5	779.7	358.5	358.5		86.9%	46.0%
Трансфер от централния бюджет				-64.3	64.3		
БЮДЖЕТНО САЛДО	177.9	-3 262.1	-1 515.4	-1 166.6	-348.8		

* Вкл. постъпленията от налози върху захарта

Изпълнение на общите параметри на приходите

Параметрите по изпълнението на приходите се движат в рамките на допусканията при изготвянето на актуализацията на ЗДБРБ за 2010 г. Приходните администрации полагат огромни усилия за повишаване на събираемостта на приходите, сред които са активните мерки за засилване на митническия контрол, борба с контрабандния внос, противодействие на опитите за данъчни нарушения и измами, проверки за нарушения на трудовото законодателство и др. Тези мерки не се прилагат кампанийно, а системно, което ще окаже дългосрочен дисциплиниращ ефект и натиск върху сивата икономика.

Приходите по консолидираната фискална програма (КФП) за първото полугодие на 2010 г. са в размер на **11 188.7 млн. лв.**, което представлява **45.6%** спрямо актуализираните годишни разчети към ЗДБРБ за 2010 г. Данните за изпълнението на приходите към края на месец юни показват забавяне спрямо полугодieto на 2009 г., основно в частта на данъчните приходи. Влияние върху тяхното изпълнение оказва тенденцията на спад при вноса и плавното увеличение на износа. Ръстът на износа води до по-висок ефективно възстановен данъчен кредит, което допринася за намаление на постъпленията от ДДС. Забавянето през първите месеци на 2010г. допълнително се подсилва от отсъствието на еднократен ефект през януари, свързан с публичните разходи, извършени през декември 2009г. Освен при приходите от ДДС, изоставане спрямо полугодieto на 2009г. се отчита и при постъпленията от акцизи. В началото на 2010 г. Агенция „Митници” поэтапно възстановява акциз в размер на окло 160 млн.

¹ Европейски средства - включват средствата по предприемачески инструменти на ЕС, средствата по оперативни програми от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС (управлявани от Националния фонд към МФ), както и Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейски фонд за рибарство (управлявани от Разплащателната агенция към ДФ"Земеделие"). В европейските средства участват и средствата от национално съфинансиране.

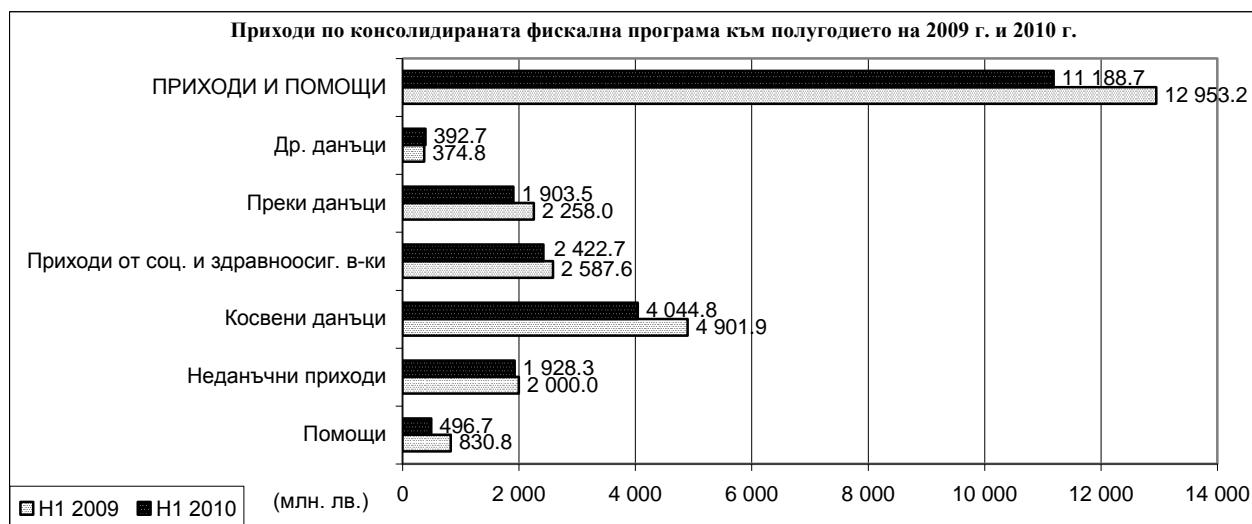
² В позицията "Резерв за непредвидени и неотложни разходи" се отразяват само данните по разчет, а разходите по отчет се отразяват по съответните разходни позиции, към които се отнасят извършените разходи.

лв. за унищожени през 2009 г. цигари със стар бандерол, за земеделски производители и за зареждане с горива на мореплавателни съдове. Отчита се намаление във физическия обем на обложените с акциз цигари и горива. При съпоставката и анализа на постъпленията от помощи към края на месец юни 2009 г. и 2010 г. следва да се вземат предвид постъпилите авансови плащания от фондовете на ЕС през януари 2009 г., които също имат еднократен ефект.

Общата сума на **данъчните постъпления** (вкл. приходите от осигурителни вноски) за първото полугодие на 2010 г. възлиза на 8 763.7 млн. лв., което представлява 78.3% от общите постъпления по КФП. Изпълнението към 30.06.2010 г. спрямо актуализираните разчети за годината е 45.6%, при 39.3% за същия период на 2009 г. Приходите в частта на преките данъци възлизат на 1 903.5 млн. лв., което представлява 54.7 % от планираните за годината. Приходите от косвени данъци са в размер на 4 044.8 млн. лв., което представлява 41.1 % от годишния разчет. Основните фактори за забавянето при постъпленията в групата са намалението във вътрешното потребление, тенденцията за увеличаване на износа и др. Постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 392.7 млн. лв., което представлява 54.5% от предвидените в ЗИД на ЗДБРБ за 2010 г. Приходите от социалноосигурителни и здравни вноски към 30.06.2010 г. са в размер на 2 422.7 млн. лв., или с 46.9% от планираните за годината. Постъпилите **неданъчните приходи** към 30.06.2010 г. са в размер на 1 928.3 млн. лв., което представлява 56.7 % от годишните разчети, при 2 000 млн. лв. за същия период на 2009 г.

Помощите (основно от предприсъединителните инструменти и от фондовете на ЕС) за първото полугодие на 2010 г. са в размер **496.7 млн. лв.**, което представлява 25.7% от разчета за годината.

Основните приходни групи за полугодията на 2010 г., съпоставени с постъпленията за същия период на предходната година са, както следва:

Изпълнение на общите параметри на разходите

➤ **Разходите по консолидирания бюджет** (вкл. вноската на Република България за общия бюджет на ЕС) за първото полугодие на 2010 г., са в размер на **12 704.1 млн. лв.**, което представлява 45.7% от актуализирания годишен разчет. **Лихвените плащания** възлизат на 303.1 млн. лв. (59.8 % от планираните за 2010 г.), **текущите нелихвени разходи** – на 10 774.3 млн. лв. (50.6 % от разчета за годината) и **капиталови разходи** – 1 268.2 млн. лв. (33.4 % от планираните за годината). Съпоставено с изпълнението към полугодията на 2009 г. се наблюдава съществена

промяна в структурата на разходите. Нарастването на социалните и здравноосигурителните разходи (с около 15% спрямо тези за същия период на предходната година) се компенсира от по-ниски разходи за издръжка и капиталови разходи. При съпоставката на капиталовите разходи и разходите за издръжка със същия период на миналата година следва да се има предвид, че през първата половина на 2009 г. предишното правителство не предприе мерки за ограничаване на разходите, което заедно с изпреварващото финансиране по някои проекти доведе до ръст на разходите през първото полугодие на 2009 г. По този начин независимо от започналото разплащане на задължения от предходни години през първите месеци на 2010 г. капиталовите разходи към края на месец юни 2010 г. остават значително под отчетените за полугодieto на 2009 г. Това отново потвърждава извода, че значителните разходи през първата половина на 2009 г. са свързани до голяма степен с политическия цикъл и проведените парламентарни избори, като те не са съобразени със сериозното свиване в приходите за периода.

Частта от вноската на Република България за общия бюджет на ЕС, изплатена към юни 2010 г. от централния бюджет възлиза на **358.5 млн. лв.**, което е в съответствие с регламент 1150/2000 на Съвета на ЕС, в т.ч.:

- ресурс на база брутен национален доход – 253.0 млн. лв.;
- ресурс на база данък върху добавената стойност – 51.8 млн. лв.;
- корекция за Обединеното кралство - 18.7 млн. лв.;
- традиционни собствени ресурси (мита и налози върху захарта) – 32.6 млн. лв.
- участие във финансиране на брутно намаление за Нидерландия и Швеция – 2.4 млн. лв.

➤ За първото полугодие на 2010 г. **бюджетното салдо по КФП е отрицателно** в размер на **1 515.4 млн. лв.**

Бюджетните **разходи, разгледани по функционален признак**, отразяват основните направления в политиката по КФП в рамките на бюджетния ресурс за 2010 г.

Разходи по консолидираната фискална програма по функции

РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ	млн. лв.			%	
	Актуализиран разчет за 2010 г.	Отчет Н1 2009	Отчет Н1 2010	Изпъл- нение Н1 2010 спрямо ЗДБРБ за 2010	Отчет Н1 2010 спрямо отчет Н1 2009
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	1 722.0	999.5	787.8	45.8%	78.8%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	2 611.5	1 586.9	1 411.1	54.0%	88.9%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	2 452.8	1 302.7	1 260.9	51.4%	96.8%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	2 660.3	1 352.1	1 412.6	53.1%	104.5%
V. СОЦИАЛНО ОСИГ., ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	9 521.1	4 271.5	4 782.7	50.2%	112.0%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОП. И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	1 852.7	824.4	625.8	33.8%	75.9%
VII. ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА, РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ	458.0	262.7	246.5	53.8%	93.8%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	3 826.7	1 420.8	1 515.0	39.6%	106.6%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДР. ФУНКЦИИ	1 925.5	342.0	303.1	15.7%	88.6%
ОБЩО РАЗХОДИ	27 030.6	12 362.7	12 345.6	45.7%	99.9%

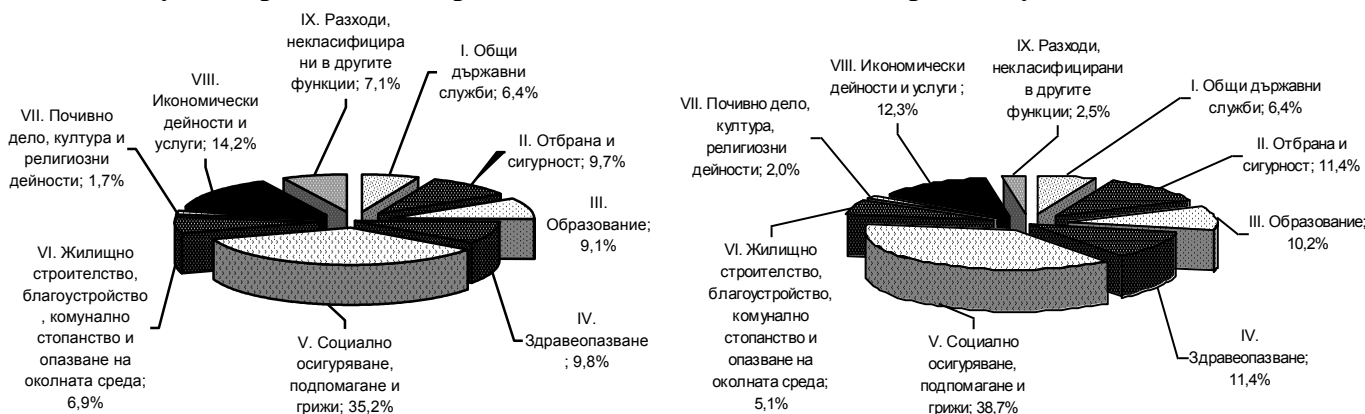
* Във функция IX. Разходи, неклассифицирани в другите функции по разчет е включен и резерва за непредвидени и неотложни разходи, а средствата, изразходвани за сметка на резерва по отчет са отчетени в съответните функции според функционалното предназначение на разхода. Разходите по функции не включват вноската на Република България за общия бюджет на ЕС

Структурата на разходите по консолидираната фискална програма по функции (годишния разчет и отчета за полугодieto на 2010 г.) са представени на следната графика:

Структура на разходите по функции по КФП

Актуализиран годишен разчет за 2010 г.

Отчет първо полугодие 2010 г.

Видно от графиката, с най-голям относителен дял в разходите по КФП за 2010 г. са средствата за сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи. В голяма степен това се предопределя от демографски и икономически фактори, доминиращи пенсионната система в страната. Предвидените разходи за **социално осигуряване, подпомагане и грижи** са насочени към реализиране на приоритетите в сферата на пенсионното осигуряване и в областта на социалното подпомагане и гарантиране на социалната защита на уязвимите групи от населението, на активните мерки по заетостта, както и реализирането на редица мерки за социална защита. Планираните разходи за функцията за годината представляват 35.2% от разходите по КФП (без вноската за ЕС), а изразходваните за полугодieto средства са в размер на 4 782.7 млн. лв. или 50.2% от актуализирания разчет за годината. Нарастването на разходите за функцията спрямо предходната година (с 12.0% към полугодieto) се дължи на базовия ефект от неколкостранното увеличение на пенсиите през 2009 г. Тъй като разходите за функция социално осигуряване, подпомагане и грижи формират повече от една трета от общите разходи по КФП, ръстът във функцията оказва натиск от страна на разходите. С оглед гарантиране на социалните отговорности на държавата в условията на ограничения бюджетен ресурс през настоящата година са предприети компенсирани мерки в други бюджетни системи и съответно функции, които компенсират нарастването при социалните плащания. Изготвените разчети към актуализираната програма за годината не предвиждат ограничаване на социалните разходи а напротив – предвижда се част от средствата в резерва за структурни реформи и фискални мерки да се насочат за социални плащания. По този начин мерките за ограничаване на разходите няма да засегнат социалната сфера.

Освен във функция социално подпомагане, осигуряване и грижи номинален ръст спрямо полугодieto на миналата година се отчита във функция здравеопазване и икономически дейности и услуги. Ръстът в последната се дължи на по-доброто усвояване на средствата по оперативните програми и фондовете на ЕС и ускоряването на работата по приоритетното изграждане и модернизиране на инфраструктурата на страната. Разходите във всички останали функции са по-ниски от отчетените за полугодieto на миналата година, с което общите разходи номинално остават под

разходите за полугодieto на 2009 г. Разходите за сферата на **здравеопазването** през първото полугодие нарастват с 4.5% спрямо същия период на предходната година. Извършените разходи за полугодieto за функцията са в размер на 1 412.6 млн. лв. и представляват 53.1% от актуализирания годишен разчет. Настоящата година е ключова за успешното реализиране на реформата в здравеопазването. Стратегията при започналото реструктуриране на лечебните заведения се основава на цялостен преглед на националната здравна система и на конкретните нужди на здравеопазването по отделни региони. Предвижда се общинските болници, които не отговарят на медицинските стандарти за обем дейности и наличие на квалифициран лекарски персонал, да бъдат реструктурирани и да се превърнат в болници за долекуване и продължително лечение и в модерни медицински центрове за 48-часов болничен престой. Предприети са активни мерки за оптимизиране дейността на лечебните заведения с цел повишаване на качеството на медицинското обслужване и ефективността на работата. Друг не по-малко важен приоритет са инвестициите по линия на еврофондовете, за които държавните болници могат да кандидатстват съгласно Средносрочната рамкова програма, насочен към осигуряване на ранна диагностика и високотехнологично лечение на онкологични заболявания. Съществува възможност ЕК да съдейства за създаване на интегрирана електронна здравна система в България, първата стъпка от което ще бъде електронно пациентско досие. Европейската комисия ще подпомогне България в разработването на електронните досиета на пациентите, които да свързват гражданите, изпълнителите на медицинска помощ, НЗОК и другите участници в здравната система. Целта е системата да бъде в максимална помощ както на пациентите и лекарите, така и на институциите, които отговарят за контрола в здравеопазването.

Сред приоритетните политики безспорно са програмите и дейностите в сферата на **образованието**, които освен нормалното функциониране на системата, трябва да осигурят ускорено модернизиране и оптимизиране на структурите и методите на обучение в образователната система, с оглед повишаване на качеството на услугите и доближаване до европейските образователни стандарти. Размерът на разходите за функция образование за полугодieto е 1 260.9 млн. лв., като остават близки до отчетените разходи за функцията за същия период на миналата година. Разходите за сферата на образованието за изминалите шест месеца на 2010 г. представляват 51.4% от разчетените за 2010 г.

Планираните разходи за функция **общии държавни служби** са предназначени за осигуряване на ефективно функциониране на изпълнителните и законодателните органи с оглед обезпечаване на изпълнението на техните функции и отговорности. Извършените разходи за тази функция към полугодieto на 2010 г. са в размер на 787.8 млн. лв., което представлява 45.8% от планираните с актуализирания разчет за годината. Съпоставено със същия период на предходната година разходите във функцията са с 21.2% по ниски, което се дължи на мерките за ограничаване на разходите в администрацията и усилията за икономии в публичните разходи.

Разходите за **отбрана и сигурност** през 2010 г. са насочени към сферите на отбраната и сигурността на страната, опазване на вътрешния ред, осигуряване на ефективна и добре функционираща съдебната система, изпълнение на отговорностите и дейностите в сферата на гражданската защита, управление и дейности при кризи, стихийни бедствия и аварии и др. Общият размер на разходите за отбрана и сигурност за полугодieto е 1 411.1 млн. лв., което представлява 54.0% от планираните средства за годината. Съпоставено със същия период на предходната година разходите за отбрана и сигурност са с 11.1% по-ниски.

Основните цели в сектора на **отбраната** и въоръжените сили са изграждането, поддържането и развитието на модерна и боеспособна армия; прозрачно и отговорно

управление на публичните средства; въвеждане на ефективно управление на отбраната и намаляване на административната тежест и разходите за администрация. България участва активно в операции на НАТО, Европейския съюз, ООН, в коалиционни и многонационални сили с контингенти и с отделни щабни офицери. Броят на военнослужещи в операции извън територията на страната е увеличен от 639 през януари 2010 на 734 през март 2010. Освен, че по този начин страната ни се утвърждава като отговорен член на НАТО и ЕС, това е ефективен начин за повишаване способностите на въоръжените сили.

В областта на *вътрешния ред и сигурността* основен приоритет е гарантирането на правовия ред и борбата с престъпността и корупцията. Усилията са насочени към постигане на ефективно противодействие на общата престъпност и въвеждане на различни модели за превенция. Активната работа на съвместните екипи на Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност” и прокуратурата за противодействието на престъпността вече дава резултати, което укрепва доверието на гражданите в институциите. Изграденият механизъм за редовен мониторинг и контрол на основните рискови канали за корупционно въздействие и върху дейността на контролните органи също започва да дава реални резултати. Друг основен приоритет пред Министерството на вътрешните работи е присъединяване на страната към Шенгенското пространство. В рамките на Националната Индикативна Програма 2007-2009 по Инструмента Шенген са сключени договори на обща стойност 133,296 млн. евро (без ДДС). Въпреки първоначалното закъснение, в резултат на предприетите мерки и в изпълнение на съвместния План за действие на Министерство на финансите и Министерство на вътрешните работи, в рамките на удължения срок за договаряне дирекция ЦЗФД към Министерство на финансите успя да договори средствата, отпуснати от ЕК по Инструмента Шенген в пълния им размер. Договорите, сключени през мандата на новото правителство са в размер на близо 100 млн. евро (без ДДС).

Продължава активната работа за реализирането на целите и дейностите по успешното провеждане на реформата в областта на *правосъдието*. Основните дейности при осъществяване на реформата в правосъдието бяха съобразени с докладите и препоръките на Европейската комисия относно напредъка на страната ни по Механизма за сътрудничество и оценка. Реформата е съобразена и със Стокхолмската програма на Европейския съюз за пространство на свобода, сигурност и правосъдие на гражданите - основен ориентир за държавите - членки в периода 2010 – 2011 г.

Разходите за *икономическите дейности и услуги* към края на полугодията на 2010 г. са в размер на 1 515.0 млн. лв. или 39.6% от разчета за годината. Планираните средства във функцията отразяват държавната политика по отношение на реалния сектор, политиките в селското и горското стопанство, рибарството и аквакултурите, както и приоритетните политики при реализирането на инфраструктурни проекти в сферата на транспорта, енергийната ефективност, и др. С планираните средства е предвидено изпълнението на програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли - транспорт, селско и горско стопанство, минно дело, горива и енергия. Изграждането и модернизиранието на инфраструктурата на страната е сред основните приоритети на правителството, независимо от изключително ограничен ресурс в бюджета поради ефектите от кризата. Обещанието за три готови магистрали до края на мандата се изпълнява стъпка по стъпка. Магистрала „Тракия” вече се строи, при това с осигурено финансиране, както от бюджета, така и от ЕС. По план през септември ще се работи по всички обособени Лотове от магистрала „Тракия” от гр. Стара Загора до гр. Карнобат. Работи се активно за наваксване на изостаналото с години изграждане на автомагистрала „Люлин”. Строителството е форсирано (с 6 пъти спрямо 2007, 2008 и с 3 пъти спрямо 2009 г.) и от средата на 2011 г. се предвижда пътят да може да се ползва. В края на август 2010 г. се очаква да бъдат въведени в експлоатация нови 31 км от АМ

„Марица”. Доказателство, че приоритет на правителството е подобряването на пътната инфраструктура, е и фактът, че в условията на ограничени бюджетни възможности бяха осигурени средства за редица ключови обекти, като „Околовръстен път - Южна дъга”, „Пътен възел Меден рудник” и пътен възел „Качица”. В областта на селското стопанство е предвидено финансирането на програми за възпроизводство на гори, програми за ефективно и устойчиво използване на земеделските земи, развитие на националния генофонд, развитие на животновъдството и растениевъдството, подобряване на инфраструктурата, както и за прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС. Европейската комисия одобри всички схеми за национални доплащания, които земеделските производители ще получат през 2010 г., като допълнително са разработени и схеми за сектор животновъдството. За Кампанията за директни плащания `2010 е предвиден пакет от средства на стойност близо 1 млрд. лева, от които 657,2 млн. лева са от европейски средства и близо 300 млн. лева - от националния бюджет. С цел подпомагане на земеделските стопани в условията на икономическа криза, в рамките на Кампания 2010, Държавен фонд „Земеделие” и 23 търговски банки подписаха Меморандум, като се споразумяха за осигуряване на кредитиране за земеделските производители

Разходите за дейностите по *жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда* през първите шест месеца на годината са в размер на 625.8 млн. лв., което представлява 33.8% от актуализираните разчети за 2010 г. Основната част от тези средства са насочени към проекти, свързани с околната среда и изпълнението на екологични обекти, голяма част от които по бюджетите на общините. В тази функция се отчитат и разходите, свързани с поддържането на чистотата и благоустрояването, извършвани от фирми или общински предприятия. Съпоставено с полугодieto на предходната година разходите във функцията са с 24.1% по-ниски.

Разходите, *некласифицирани в другите функции*, обхващат лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг. Годишният разчет към ЗИД на ЗДБРБ за 2010 г. за функция IX. Разходи, некласифицирани в другите функции включва и резерва за непредвидени и неотложни разходи и фискални мерки. Средствата, изразходвани за сметка на резерва по отчет са отчетени в съответните функции според функционалното предназначение на разхода. За полугодieto разходите в тази функция са в размер на 303.1 млн. лв. или 15.7% от актуализирания разчет. Отчетените разходи представляват основно лихвени плащания по държавния дълг и общинските дългове за периода.

➤ За първото полугодие на 2010 г. **бюджетното салдо по КФП е отрицателно** в размер на **1 515.4 млн. лв.**, формирано при дефицит от 1 166.6 млн. лв. по националния бюджет и дефицит по европейските средства в размер на 348.8 млн. лв.

➤ Фискалният резерв към 30.06.2010 г. е в размер на 6.0 млрд. лв. Намалението на размера на фискалния резерв през периода се дължи основно на отчетения дефицит по републиканския бюджет и други автономни бюджети, както и на дефицита по европейските средства за периода. Влияние върху размера на фискалния резерв оказва и изменението на други финансиращи показатели като нетно вътрешно и външно финансиране, възмездно финансиране и др. В намаление на размера на фискалния резерв през юни се отрази и извършеното плащане в размер на 199 млн. евро към Европейския инвестиционен фонд във връзка със стартиране на инициативата JEREMIE, насочена за подкрепа на малките и средни предприятия в условията на криза. През юли ЕК преведе по бюджета на Националния фонд сумата, съответстваща на европейското съфинансиране по инициативата, и фискалният резерв нарасна до 6.3 млрд. лв.

1. Изпълнение на приходите по видове по консолидираната фискална програма

Отчетът на приходите по консолидираната фискална програма към полугодieto на 2009 г. и 2010 г. по основни приходни групи е представен в следната таблица:

Приходи по консолидирания държавен бюджет за полугодieto на 2009 г. и 2010 г.

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет Н1 2009	2010 г.		Отчет Н1 2010 спрямо Н1 2009	Изпълнение Н1 2010 спрямо ЗДБРБ 2010
		Актуализиран разчет за 2010 г.	Отчет Н1 2010		
ОБЩО ПРИХОДИ	12 953,2	24 548,1	11 188,7	86,4%	45,6%
Данъчни приходи	10 122,4	19 217,9	8 763,7	86,6%	45,6%
<i>Преки данъци</i>	2 258,0	3 477,6	1 903,5	84,3%	54,7%
Корпоративни данъци	1 213,8	1 450,3	873,2	71,9%	60,2%
- от нефинансови предприятия *	1 113,0	1 304,7	782,5	70,3%	60,0%
- финансов сектор	100,8	145,6	90,8	90,0%	62,3%
Данък върху доходите на физическите лица	1 044,2	2 027,3	1 030,2	98,7%	50,8%
Други данъци**	374,8	720,5	392,7	104,8%	54,5%
<i>Приходи на осигурителни фондове</i>	2 587,6	5 167,8	2 422,7	93,6%	46,9%
- НОИ, УПФ и ФГВРС	1 859,2	3 567,7	1 628,8	87,6%	45,7%
- НЗОК	728,4	1 600,0	793,9	109,0%	49,6%
<i>Косвени данъци, в т.ч.:</i>	4 901,9	9 852,0	4 044,8	82,5%	41,1%
ДДС	3 051,8	5 860,0	2 523,2	82,7%	43,1%
Акцизи	1 779,8	3 900,0	1 467,8	82,5%	37,6%
Мита и митнически такси	70,3	92,0	53,9	76,6%	58,5%
Неданъчни приходи	2 000,0	3 398,4	1 928,3	96,4%	56,7%
Трансфери от БНБ	401,0	354,7	354,7	88,5%	100,0%
Други	1 599,0	3 043,7	1 573,6	98,4%	51,7%
Помощи	830,8	1 931,8	496,7	59,8%	25,7%

* вкл. данъка върху дивидентите, доходите и ликвидационните дялове

** вкл. постъпленията от налози върху захарта

Общият размер на приходите и помощите по КФП към 30.06.2010 г. е 11 188.7 млн. лв., което представлява 45.6 % изпълнение спрямо програмата за годината и 86.4 % от постъпленията за същия период на миналата година.

Приходите от данъци по консолидирания бюджет за полугодieto на 2010 г. са в размер на 8 763.7 млн. лв., или 45.6 % от разчетеното по ЗДБРБ за 2010 г. при 39.3 % за същия период на 2009 г. Относителният дял на данъчните приходи в общата сума на приходите по консолидираната фискална програма е 78.3%.

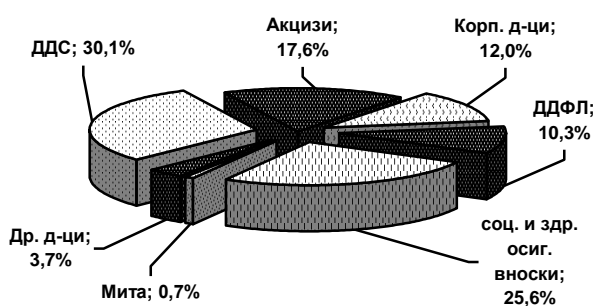
Постъпленията от *косвени данъци* са в размер на 4 044.8 млн. лв., или 41.1 % от предвидените в ЗДБРБ за 2010 г. Спрямо полугодieto на предходната година е налице намаление от 17.5 %, или в абсолютна сума са събрани 857.1 млн. лв. по-малко.

По видове косвени данъци, спрямо шестмесечието на 2009 г. постъпленията от ДДС са намалели с 528.6 млн. лв. (17.3 %), от мита с 16.4 млн. лв. (23.4 %). Постъпилите акцизи за периода са в размер на 1 467.8 млн. лв., като намалението спрямо отчетените постъпления за същия период на миналата година е с 312.0 млн. лв. (17.5 %). Постъпленията в групата на *преките данъци* за полугодieto са в размер на 1 903.5 млн. лв., което представлява изпълнение от 54.7 % на разчета за годината, при 2 258.0 млн. лв. за същия период на 2009 г. Относителният дял на преките данъци в данъчните постъпления за първите шест месеца на 2010 г. е 21.7 %, при е 22.3 % за същия период

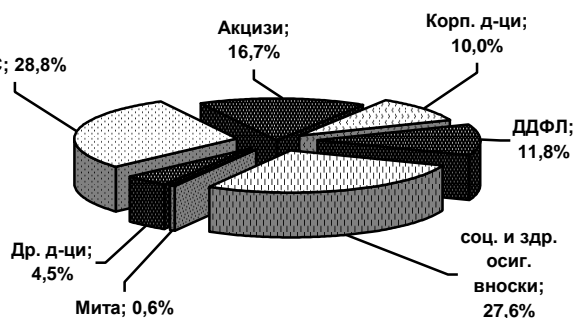
на миналата година. Отчетените приходи от осигурителни вноски на общественото и здравно осигуряване към 30.06.2010 г. са в размер на 2 422.7 млн. лв., или 46.9 % изпълнение спрямо разчета. Неданъчните постъпления по консолидираната фискална програма към края на месец юни т.г. са в размер на 1 928.3 млн. лв., или изпълнение 56.7 % спрямо разчета за годината. Спрямо отчетените за същия период на 2009 г. има намаление от 71.7 млн. лв. (3.6 %).

Структура на данъчните приходи по консолидирания бюджет за полугодieto на 2009 г. и 2010 г.

юни 2009 г.

юни 2010 г.

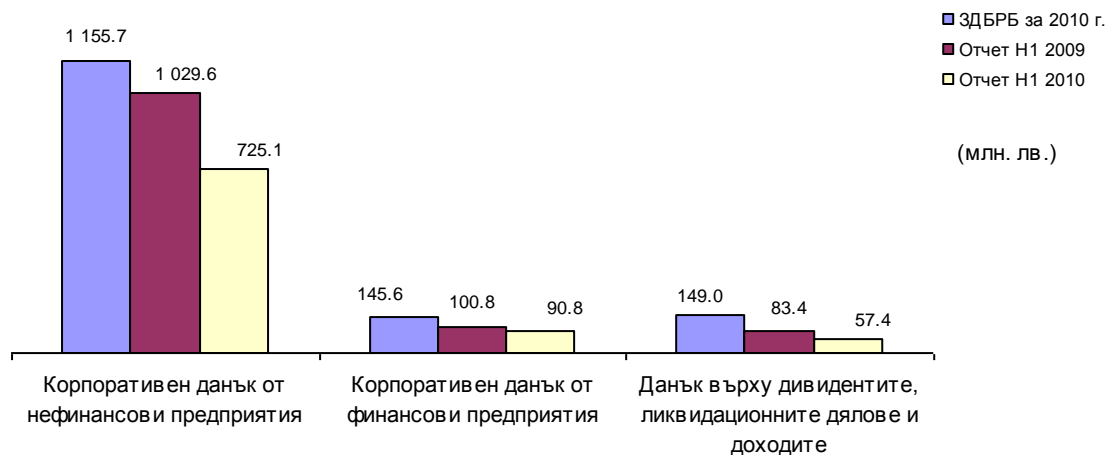
1.1 Преки данъци

1.1.1 Корпоративни данъци

Приходите от корпоративни данъци в консолидирания държавен бюджет (вкл. данък върху дивидентите и доходите) към края на месец юни 2010 г. са в размер на 873.2 млн. лв., или 60.2 % от годишния разчет и заемат 10.0 % в общия размер на данъчните приходи. Спрямо полугодieto на 2009 г. се отчита намаление от 28.1 %, или са постъпили с 340.6 млн. лв. по-малко.

✓ Корпоративен данък

Приходите от корпоративен данък за периода са в размер на 815.8 млн. лв. и представляват 62.7 % от годишния разчет за 2010 г. Относителният дял на корпоративния данък в данъчните постъпления по консолидирания бюджет е 9.3 %. Спрямо юни 2009 г. се отчита намаление от 27.8 %, поради свиване на печалбите на компаниите в резултат на световната финансова и икономическа криза от една страна, а от друга от намалението от 01.01.2010 г. на коефициента за определяне на месечните авансови вноски по ЗКПО от 1.1 на 1. С приетите изменения и допълнения на ЗДБРБ за 2010 г. стойността на този коефициент отново става 1.1, като промяната влиза в сила от 1 август 2010 г. Приходите от корпоративния данък на нефинансовите предприятия (вкл. юридически лица с нестопанска цел) към 30.06.2010 г. са в размер на 725.1 млн. лв., което представлява 62.7 % от предвидените в ЗДБРБ за 2010 г. Постъпленията от корпоративен данък на финансови институции (включително застрахователни компании) към края на юни възлизат на 90.8 млн. лв., или 62.3 % от разчета за годината.

✓ **Данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ**

Постъпленията от тези данъци за полугодieto на 2010 г. са в размер на 57.4 млн. лв., или 38.5 % от разчета за годината. Съпоставени със същия период на 2009 г. са постъпили с 26.0 млн. лв. по-малко.

1.1.2 Данък върху доходите на физическите лица

Приходите от данък върху доходите на физически лица са в размер на 1 030.2 млн. лв., или 50.8 % от от годишния разчет и формират 11.8 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи.

По трудови правоотношения приходите от данъка за полугодieto са 815.2 млн. лв. при 803.4 млн. лв. за същия период на миналата година. Постъпленията за периода представляват 47.6 % от разчета за годината. Факторите, оказали влияние върху изпълнението на данъка, са следните:

- намаленият размер на осигурителната вноска за фонд „Пенсии” на ДОО с 2 % спрямо 2009 г., води до по-голяма база за облагане на доходите;
- отчетеният от НСИ ръст на средната месечна работна заплата през 2010г., като за първото тримесечие средната работна заплата е 619 лв. и достига 640 лв. за второто тримесечие на 2010 г. За сравнение последното тримесечие на 2009 г. средната работна заплата е 606 лв.;
- повишените минимални размери на осигурителния доход за 2010 г. - средно с около 6 % оказват влияние в посока на по-високи нива на заплащане;
- през януари (за част от наетите лица) са изплатени заплатите за месец декември, в които заплати са начислени бонусите от края на 2009 г. Също така и във връзка с извършваните реформи в общественения сектор се изплащат неизползвани отпуски и обезщетения;
- намалението на безработицата - по предварителни данни на Агенцията по заетостта безработицата, макар и слабо, показва тенденция към намаляване: през месец юни тя е 9.26 %, през месец май - 9.53 %, през април 2010г. - 9.95 %, през март - 10.14 % и 10.26 % за месец февруари. Положителната тенденция се появява за първи път от септември 2008 г., когато регистрираните в бюрата по труда безработни бяха едва 5.8 % от икономически активното население.

По извънтрудови правоотношения (свободни професии, граждански договори и др.) приходите от данъка към 30.06.2010 г. са 153.2 млн. лв., което представлява 74.9 % от

годишния разчет. Съпоставени с юни 2009 г. постъпленията са намалели с 23.8 млн. лв. Влияние върху приходите по извънтрудови правоотношения оказва икономическата криза и свързаните с нея стопански резултати на икономическите субекти. Тези приходи са в зависимост, освен от резултатите по годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ, и от авансово внесения данък през 2010 г., който за периода януари – юни 2010 г. е в размер на 29.9 млн. лв. при 37.1 млн. лв. за същия период на миналата година.

По патентите – приходите от патентния данък по консолидирания бюджет за периода са 11.0 млн. лв., или 50.0 % от разчетите за годината. За същия период на миналата година са били внесени 12.7 млн. лв.

Окончателен данък на местните и чуждестранни физически лица, данък върху доходите на чуждестранните физически лица и данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица - постъпленията от тези данъци към юни 2010 г. са в размер на 50.9 млн. лв. при 51.2 млн. лв. за същия период на 2009 г.

1.1.3 Други данъци

Приходите от други данъци по консолидирания бюджет включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси. Постъпилите приходи в тази група към 30.06.2010 г. са в размер на 392.7 млн. лв., или 54.5 % от разчета за годината и представляват 104.8 % от постъпленията за шестмесечието на 2009 г.

✓ Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

Постъпленията от други данъци по ЗКПО по консолидирания бюджет към 30.06.2010 г. са в размер на 88.7 млн. лв., или 55.8 % от годишния разчет. Основната част от приходите са формирани от данък върху залози за хазартни игри (68.0 %), данък върху представителните разходи и данък върху разходите за превозни средства.

✓ Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси

Имуствените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху превозните средства, данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин и данък върху наследствата, които постъпват по бюджетите на общините. Постъпленията в тази група към 30.06.2010 г. възлизат на 301.4 млн. лв., което представлява 54.1 % от годишния разчет, или 16.6 млн. лв. (5.8 %) повече от тези за същия период на предходната година. В структурно отношение най-голям дял (39.6 %) заемат постъпленията от данък върху недвижимите имоти, а най-малък (0.03% - поради изключително ограничения си обхват) - данък върху наследствата.

✓ Постъпления от налози върху захарта

След присъединяването на България към ЕС върху произведените захар и изоглюкоза се начислява налог, който е своеобразен данък за производителите на тези продукти. Постъпленията от този налог за полугодieto възлизат на 1.0 млн. лв.

1.2 Приходи от социално и здравноосигурителни вноски

Общата сума на приходите от социално и здравно-осигурителни вноски към края на месец юни 2010 г. е в размер на 2 422.7 млн. лв., което представлява 46.9 % изпълнение на програмата. Спрямо първото полугодие на 2009 г. постъпленията са се намалели със 165.0 млн. лв., или 6.4 %.

Осигурителните вноски по бюджета на НОИ (вкл. Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите” при несъстоятелност на работодателя) и Учителския пенсионен фонд са в размер на 1 628.8 млн. лв. и представляват 45.7 % от предвиденото в ЗБДОО за 2010 г. Анализът показва наличие на по-ниска събираемост (с 230.4 млн. лв., или с 12.4 %) спрямо първото полугодие на 2009 г. Влияние върху изменението на постъпленията от социално осигурителни вноски оказват както по-ниската заетост в икономиката, като отражение от продължаващата икономическа криза, така и следните основни фактори:

- намалението на осигурителната вноска за фонд „Пенсии” от 1 януари 2010 г. с два процентни пункта – за лицата, родени преди 1 януари 1960 г. - от 18 на 16 на сто, а за лицата, родени след 31 декември 1959 г. – от 13 на 11 на сто;
- увеличението на минималните осигурителни прагове по основни икономически дейности и групи професии с 4.85 на сто, в сравнение с 2009 г. ;
- повишаването на минималния осигурителен доход за самоосигуряващи се от 260 лв. на 420 лв., а на земеделските и тютюно - производителите от $\frac{1}{2}$ или $\frac{1}{4}$ от 260 лв. на 240 лв.

Здравноосигурителните вноски по бюджета на Националната здравноосигурителна каса са в размер на 793.9 млн. лв., или 49.6 % от предвидените за годината.

1.3 Косвени данъци

1.3.1 Данък върху добавената стойност

С най-голям относителен дял в данъчните приходи по консолидирания бюджет е **данъкът върху добавената стойност** – 28.8 %, като отчетените постъпления са в размер на 2 523.2 млн. лв., или 43.1 % от годишния разчет. Съпоставени с постъпленията към юни 2009 г. през отчетния период са постъпили с 528.6 млн. лв. по-малко, което се обуславя от една страна от възстановения данъчен кредит в началото на годината в размер на 431 млн. лв. за 2009 г. и от друга – от увеличаване на износа и свиване на вътрешното потребление, в резултат на което постъпленията от ДДС от сделки в страната и ВОП са намалели с 9.9 % спрямо същия период на 2009 г.

Нетният размер на постъпилите приходи от *ДДС от внос* към края на месец юни е 1 322.6 млн. лв., което представлява 49.7 % от заложените в разчетите за годината. Постъпленията през отчетния период са със 184.6 млн. лв. (16.2 %) повече в сравнение с първите шест месеца на 2009 г., в резултат на увеличения стойностен обем на внесените горива и смазочни материали и стоки от групата “промишлени доставки”. Нарасналите цени на енергийните ресурси, руди и цветни метали е един от факторите довел до отчитането на ръст в приходите от ДДС от внос. Освен това индикациите за възстановяване на външното търсене стимулират износа, което от своя страна генерира по-висок внос на стоки към преработвателната промишленост.

Постъпленията от *ДДС при сделки в страната и ВОП* възлизат на 1 200.6 млн. лв., или 37.5 % от годишния разчет. Съпоставени със същия период на 2009 г., приходите от данъка са намалели значително (37.3 %) в резултат на увеличаване на износа, свиване на вътрешното потребление и др. Намаление на постъпленията от ДДС се наблюдава при почти всички отрасли, като най-голямо е при производството и търговията на горива, енергетиката, металургията и строителството. *Ефективно възстановеният данъчен кредит* към 30.06.2010 г. е по-висок от този за същия период на 2009 г. – с 295.0 млн. лв., което е свързано както със засилване на износа, така и с възстановяване на суми от минали години.

1.3.2 Акцизи

Приходите от акцизи за полугодieto на 2010 г. са в размер на 1 467.8 млн. лв., или 37.6 % от предвидените със ЗДБРБ за 2010 г. и заемат 16.7 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи.

Постъпленията от акцизи към края на месец юни са формирани от следните основни стокови групи: горива (54.9 %); тютюневи изделия (39.0 %); алкохолни напитки и пиво (4.9 %) и други акцизни стоки – електрическа енергия, въглища и кокс (1.2 %). *Възстановеният акциз* за периода е в размер на 327.1 млн. лв., в т.ч. 211.8 млн. лв. за горива и 107.3 млн. лв. за унищожени цигари със стар образец на бандерола.

1.3.3 Мита

Постъпленията от **мита** към 30.06.2010 г. възлизат на 53.9 млн. лв., или 58.5 % от планираните в ЗДБРБ за 2010 г., като заемат 0.6 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи. В сравнение със същия период на 2009 г. събраните мита към юни 2010 г. са с 16.4 млн. лв. по-малко (23.4 %), което основно е резултат от намаления обем на вноса на следните стокови групи: “Автомобилни превозни средства” – 3.8 млн. лв., “Торове” – 2.1 млн. лв. и “Захар и захарни изделия” – 1.3 млн. лв. В стоквата структура на приходите от мита за януари-юни 2010 г. четири основни групи – “Захар и захарни изделия”, “Автомобилни превозни средства”, “Електрически машини и апарати” и “Машини и апарати” имат дял от 45.1 %. Водещи са приходите от мита по глава 17 от МТ “Захар и захарни изделия” – 11.5 млн. лв. и 21 % относителен дял, като спрямо януари-юни 2009 г. има намаление с 1.3 млн. лв. На второ място са постъпленията по глава 87 от МТ “Автомобилни превозни средства”, които възлизат на 5.1 млн. лв. и имат относителен дял от 9.3 %. При тях се отчита намаление с 3.8 млн. лв. или с 43 %. Следващата стокова група, която дава 8.9 % от всичките мита, или 4.9 млн. лв., е глава 85 - “Електрически машини и апарати”, при която спрямо периода януари-юни 2009 г. има увеличение от 21.3 %. Митата, събрани от внос на стоки с произход от Китай, възлизат на 18.1 млн. лева и са с 2.3 млн. лв. по-малко от януари-юни 2009 г. и формират 33.1 % от общия обем на митата за текущия период. На второ място по приходи от мита е вносът на стоки с произход от Бразилия (12.9 млн. лв.) – 23.5 % дял и увеличение на събраните мита с 3.3 % в сравнение с януари-юни 2009г. Следват САЩ – 2.7 млн. лв., 4.8 % относителен дял; Русия – 2.6 млн. лв., 4.8 % относителен дял и др.

1.4 Неданъчни приходи

Постъпленията от **неданъчни приходи** по КФП към края на месец юни 2010 г. са в размер на 1 928.3 млн. лв., или 56.7 % от годишния разчет. Сравнени с приходите за същия период на 2009 г. се отбелязва намаление от 3.6 %, или са постъпили 71.7 млн. лв. по-малко. В структурно отношение тази група от бюджетните приходи включва държавни, общински и съдебни такси (47.4 %), приходи и доходи от общинска и държавна собственост (43.7 %), глоби, санкции и наказателни лихви (3.6 %), постъпления от продажба на нефинансови активи (3.3 %), концесии (2.2 %) и др.

Отчетените неданъчни приходи по републиканския бюджет през първото полугодие на 2010 г. са в размер на 1 122.1 млн. лв., или 63.9 % от годишния разчет. От тях 622.7 млн. лв. са *по бюджетите на министерствата и ведомствата* (52.2 % от разчета по ЗДБРБ за 2010 г.). Спрямо юни 2009 г. се отчита намаление от 62.2 млн. лв. Изпълнението на неданъчните *приходи по централния бюджет* е в размер на 499.3 млн. лв., или 88.7 % от предвидените за годината. Високото изпълнение за периода се дължи от една страна на постъпилата през месец април дължимата вноска по централния бюджет от превишението на приходите над разходите на БНБ в размер на 354.7 млн. лв. и от друга – на постъпилите приходи от дивиденди от търговски дружества с държавно участие в капитала в размер на 105.0 млн. лв.

Постъпилите неданъчни приходи по бюджета на съдебната власт (основно от съдебни такси) за полугодieto са в размер на 61.5 млн. лв., в т.ч. от съдебни такси са постъпили 54.5 млн. лв. В рамките на шестмесечието приходите от съдебни такси са 66.4 % от разчетените за годината.

Неданъчните приходи по общинските бюджети са в размер на 500.8 млн. лв., което представлява 45.3 % от разчета за годината. Изпълнението на приходите от такси е 50.4% от заложеното за годината, приходите и доходите от собственост представляват 37.9 % от годишните разчети.

1.5 Помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми

Постъпилите *помощи* (основно от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, от предприєдинителните инструменти, както и аванси от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, управляван от Разплащателната агенция към ДФ "Земеделие") за полугодieto на 2010 г. са в размер на 496.7 млн. лв. (25.7 % от планираните). От тях 442.4 млн. лв. са постъпленията от европейските фондове, а 54.4 млн. лв. са помощите отчетени по националния бюджет.

2. Изпълнение на разходите по икономически елементи.

Съпоставката на разходите по икономически елементи и бюджетни системи за полугодieto на 2010 г. с тези за полугодieto на предходната година показва съществена промяна на структурата на разходите, като общият номинален размер на разходите за полугодieto на 2010 г. е по-малък от размера на разходите за същия период на 2009 г. Усвояването на средствата по европейските програми и фондове се подобрява, а разходите по националния бюджет са по-ниски от тези за същия период на предходната година, въпреки че социалните и здравноосигурителните разходи значително нарастват.

Отчетът на разходите на консолидирано ниво по икономически елементи за първото полугодие на текущата година, съпоставен с актуализираната програма за годината и отчета за същия период на предходната година е представен в следната таблица:

Разходи по консолидирания държавен бюджет за полугодieto на 2010 г.

ПОКАЗАТЕЛ	м.лн. лв.		2010		Отчет Н1 2010 спрямо отчет Н1 2009	Изпълнение Н1 2010 спрямо ЗДБРБ 2010
	2009		ЗДБРБ	ОТЧЕТ Н1		
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	12 775.2		27 810.2	12 704.1	99.4 %	45.7 %
Общо нелихвени разходи	12 020.7		25 105.1	12 042.4	100.2 %	48.0 %
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	10 217.5		21 311.7	10 774.3	105.4 %	50.6 %
Заплати и възнаграждения за персонал	1 946.8		3 794.4	1 987.9	102.1 %	52.4 %
Осигурителни вноски	508.1		923.4	480.4	94.5 %	52.0 %
Стипендии	43.1		58.7	46.7	108.2 %	79.5 %
Издържка *	2 262.0		4 305.5	2 073.8	91.7 %	48.2 %
Субсидии	740.1		1 591.8	778.5	105.2 %	48.9 %
Социално осиг. и грижи	4 717.3		10 637.9	5 407.1	114.6 %	50.8 %
Пенсии	3 039.7		7 101.6	3 497.0	115.0 %	49.2 %
Помощи и обезщетения	852.8		1 806.4	988.7	115.9 %	54.7 %
Здравноосиг. плащания на НЗОК	824.8		1 729.9	921.4	111.7 %	53.3 %
<i>Капиталови р-ди и прираст на държ. резерв</i>	1 803.2		3 793.4	1 268.2	70.3 %	33.4 %
Резерв за неотложни и непредвидени разходи			1 418.2			
Лихвени разходи	342.0		507.3	303.1	88.6 %	59.7 %
Вноска за бюджета на ЕС	412.5		779.7	358.5	86.9 %	46.0 %

* вкл. разходите за други възнаграждения и плащания за персонала и разходите за членски внос и участия в нетърговски организации и дейности

2.1 Текущи нелихвени разходи

2.1.1 Заплати и възнаграждения за персонала

Разходите за заплати и възнаграждения на персонала нает по трудови и служебни правоотношения на консолидирано ниво за полугодieto на 2010 г. са в размер на 1 987.9 млн. лв., което представлява 52.4% от разчетените за годината. Спрямо първото шестмесечие на 2009 г. се отчита ръст от 30.8 % в системата на съдебната власт, което се дължи основно на изплатените през месец януари 2010 г. допълнителни възнаграждения от предходната година. По-високи разходи за заплати и възнаграждения на персонала спрямо същия период на миналата година са отчетени и по бюджета на общините. От друга страна в резултат на стартирания процес на оптимизация на бюджетните структури отчетените разходи за заплати и възнаграждения от министерствата и ведомствата към края на месец юни 2010 г. са с 35.3 млн. лв. по-малко в сравнение със същия период на миналата година.

В структурно отношение с най-голям относителен дял в разходите по КФП са разходите за заплати по републиканския бюджет и по бюджетите на общините, което е свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции.

2.1.2 Осигурителни вноски

Разходите за пенсионни и здравноосигурителни вноски на заетите в бюджетния сектор за отчетния период са в размер на 480.4 млн. лв., което представлява 52.0% от разчетените средства за годината. При разглеждането на тези разходи следва да се има предвид промяната, извършена в размерите на осигурителните вноски от 01.01.2009 г., която доведе до нетното им намаление с 2.4 процентни пункта (увеличението на здравно-осигурителната вноска от 6% на 8% бе компенсирано с намаление на вноската за фонд „Пенсии” с 4 процентни пункта и вноската за фонда „Гарантирани вземания на работниците и служителите” с 0.4 процентни пункта).

2.1.3 Издръжка

Разходите за издръжка на консолидирания държавен бюджет за полугодieto на 2010 г. са в размер на 2 073.8 млн. лв., което представлява 48.2% от заложените за годината. В разходите за издръжка се включват текущата издръжка и разходите за членски внос и участие в организации с нестопанска цел. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за други възнаграждения и плащания за персонал, храна, медикаменти, научно изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи.

Разгледани по съставни бюджети основната част от разходите за издръжка за изминалите шест месеца на 2010 г. са по републиканския бюджет, бюджетите на общините, бюджетите на ДВУ и др.

При съпоставката на разходите за издръжка със същия период на миналата година следва да се има предвид, че през първата половина на 2009 г. предишното правителство не предприе мерки за ограничаване на разходите, което заедно с изпреварващото финансиране по някои проекти доведе до ръст на разходите през първото полугодие на 2009 г. В резултат на актуализираната фискална рамка на Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2010 г. и в съответствие с принципа за ограничаване с до 20 на сто на нелихвените разходи на държавни органи, министерства и ведомства за 2010 г., разходите за

издръжка на консолидирано ниво за първите шест месеца на годината са намалели със 188.2 млн. лв. спрямо миналата година. От тях 134.2 млн. лв. е намалението по републиканския бюджет.

2.1.4 Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването и за предприятията от реалния сектор (вкл. организациите с нестопанска цел) на консолидирана база през полугодieto на 2010 г. е 778.5 млн. лв., което представлява 48.9% от планираните за годината.

✓ Субсидии за реалния сектор и организациите с нестопанска цел

Държавното финансово подпомагане на нефинансовите предприятия през 2010 г. отразява взаимоотношенията с реалния сектор. Субсидират се и мероприятия по биологическата рекултивация, саниране на околната среда и др. Чрез държавното финансово подпомагане се осъществяват и елементи от социалната правителствена програма, свързани с организирането и предоставянето на задължителни услуги от обществен интерес. Възлагането им от страна на държавата съответства напълно на концепцията за услугите от обществен интерес, както и на политиката в тази област на страните от ЕС и Регламентите на ЕС, в основата на които е поставен интересът на гражданите, техните потребности и покупателната им способност, което макар и непряко, влияе положително върху жизнения стандарт.

Основните приоритетни направления, за които се насочват субсидиите за нефинансови предприятия, са стопански субекти от секторите транспорт, съобщения, земеделие и др. От утвърдените със ЗИД на ЗДБРБ за 2010 г. субсидии за нефинансови предприятия и организации с нестопанска цел през първите шест месеца на 2010 г. са предоставени общо **652.5 млн. лв.**, което представлява **46.4 %** от разчета за годината.

• Транспорт и съобщения

Субектите от отраслите транспорт и съобщения са ангажирани в предоставянето на задължителни услуги от обществен интерес, възложени им от държавата с договор при определени параметри, показатели и условия. Средствата в сектора са предназначени за търговски дружества от различните видове транспорт – железопътни пътнически превози, автомобилни превози (вътрешно-градски превози и превози в слабо населени планински и гранични райони), както и за текущо поддържане и експлоатация на железопътната инфраструктура. За субсидиране на пътнически железопътни превози са предвидени 160 млн. лв. от общия размер на средствата за сектора. За първото полугодие на тази година на „БДЖ” АД са предоставени 87.0 млн. лв., като за същия период на миналата година на дружеството са били предоставени 104.3 млн. лв. Държавното финансово подпомагане е съгласувано и одобрено от Европейската комисия – ЕК Дело за държавна помощ № 533/2009 г. – пряка субсидия от държавния бюджет за пътническа превозна дейност на „БДЖ - Пътнически превози” ЕООД. За първото полугодие на текущата година на НК „ЖИ” са преведени 57.0 млн. лв. под формата на субсидии, предназначени за текущо поддържане и експлоатация на железопътната инфраструктура. Следва да се отбележи, че предоставянето на субсидиите за железопътния транспорт е в съответствие с графициите, които са неразделна част от договорите с държавата.

За субсидиране на вътрешноградски и междуселищни превози в страната и в Столичната община в ЗДБРБ за 2010 г. са планирани 22.0 млн. лв., като за отчетния период са предоставени чрез трансфери по съответните общински бюджети 11.0 млн. лв., в т.ч. за Столична община – 4.0 млн. лв.

• *Земеделие*

В план-сметката на ДФ „Земеделие” за 2010 г. са предвидени 902.2 млн. лв. за субсидиране на селскостопанските производители и селските райони, като по-голямата част от тези средства са от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). От тях към 30.06.2010 г. са изплатени 369.3 млн. лв. Националните средства за субсидии за селското стопанство са предназначени основно за секторите зърнопроизводство, млекопроизводство, животновъдство, оризопроизводство, зеленчукопроизводство и др., както и за съфинансиране на програмите по ЕЗФРСР и ЕФР.

В актуализираната фискалната рамка на Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2010 г. в резерва за непредвидени и неотложни разходи, в частта му за структурни реформи и допълнителни фискални мерки, са предвидени средства за премиране на тютюнопроизводителите през 2010 г. в размер на 116 млн. лв.

• *Програми за заетост*

Предоставяните субсидии на нефинансови предприятия по програмите за заетост за 2010 г. от МТСП са насочени към осигуряване на трайна заетост и стимулиране разкриването на нови работни места в реалния сектор.

✓ *Субсидии за системата на здравеопазването*

Министерство на здравеопазването субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор, но само за дейностите, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването в съответствие с чл.82 от Закона за здравето. Чрез системата на МЗ се финансират основни системи на общественото здравеопазване – спешната помощ, регионалните инспекции за контрол и опазване на общественото здраве, центровете по трансфузионна хематология и др.

Общият размер на предвидените в разчетите за годината средства за субсидии за системата на здравеопазването е 185.5 млн. лв., от които по републиканския бюджет 100.2 млн. лв. и по общинските бюджети 85.3 млн. лв. От тях за първото полугодие са усвоени средства в размер на 125.1 млн. лв.

2.1.5 Социално осигуряване и грижи

Общата сума на социално и здравноосигурителните разходи на консолидирана база за първото полугодие на 2010 г. е 5 407.1 млн. лв., което представлява 50.8 % от разчета за годината. Тук се включват разходите за: пенсии, социални помощи и обезщетения и здравноосигурителни плащания. В структурно отношение социалните разходи са с най-висок относителен дял (42.6%) в общите разходи по КФП (вкл. вноската за общия бюджет на ЕС), което се обуславя от тяхната приоритетност и провежданата социална политика в условията на неблагоприятна демографска среда.

✓ *Разходи за пенсии*

Разходите за пенсии за отчетния период са в размер на 3 497.0 млн. лв., което представлява 49.2% от разчета за годината. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ, включително добавките към пенсиите на участниците във войните, както и пенсиите по международни спогодби. Спрямо полугодieto на 2009 г. разходите за пенсии са нараснали с 15.0%, което се дължи основно на предприетите политики за повишаване адекватността на пенсиите през 2009 г. а именно: увеличение на минималните размери на пенсиите с 10 % от 1 януари 2009 г.; увеличаване на тежестта на една година осигурителен стаж от 1 на 1,1 % от 1 април 2009 г. в пенсионната формула; увеличение на максималния размер на изплащаните една или повече пенсии от 490 лв. на 700 лв. от 1 април 2009 г. и осъвременяване на пенсиите от 1 юли 2009 г. с 9 %. Освен това през месец януари 2010 г. бяха изплатени средства в размер на 23.9 млн. лв. за еднократни допълнителни суми в размер 25 лв. на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите за декември 2009 г. заедно с добавките и компенсациите към тях е в размер до 200 лв. включително, на основание ПМС No 317 от 2009 г.

✓ *Помощи и обезщетения*

Извършените разходи за обезщетения и помощи на консолидирана основа през отчетния период са в размер на 988.7 млн. лв., което представлява 54.7 % от заложеното в разчетите за годината. Разходите са свързани с изплатените обезщетения и помощи на основание на Кодекса за социално осигуряване (КСО), Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за семейни помощи за деца, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. В структурно отношение това са разходи, които се извършват по републиканския бюджет (главно МТСП) и по бюджета на ДОО.

Отчетените разходи за **социални помощи и обезщетения по КСО** за първото полугодие на 2010 г. са в размер на 559.1 млн. лв., или с 89.9 млн. лв. повече спрямо същия период на 2009 г. В разходите по КСО са включени разходите за обезщетения при временна неработоспособност; разходите за бременност, раждане и отглеждане на малко дете, разходите за обезщетения при безработица и др. Увеличението се дължи в най-голяма степен на ръста на разходите за обезщетения при безработица, които спрямо края на месец юни 2009 г. са нараснали с 56.7 млн. лв. (57.3 %) и разходите за временна неработоспособност при общо заболяване, които са с 12.7 млн. лв. (9.3 %) повече спрямо същия период на миналата.

✓ *Здравноосигурителни плащания*

Общият размер на здравноосигурителните плащания за първите шест месеца на 2010 г. е 921.4 млн. лв., или 53.3% от предвидените за 2010 г. здравноосигурителни плащания в размер на 1 729.9 млн. лв. В отделните направления на здравноосигурителните плащания изпълнението на бюджета в рамките на разглеждания период е следното:

- **Първична извънболнична медицинска помощ** - през разглеждания период са изплатени **71.0 млн. лв.**
- **Специализирана извънболнична медицинска помощ** – усвоени са **75.6 млн. лв.**
- **Дентална помощ** – усвоени са **50.4 млн. лв.**
- **Медико-диагностична дейност** – изплатените средства за периода за този вид дейност са в размер на **30.1 млн. лв.**
- **Лекарства за домашно лечение и медицински изделия** – сумата, изплатена за лекарства и медицински изделия за периода е в размер на **186.9 млн. лв.**
- **Болнична помощ** - изплатени са общо **503.0 млн. лв.** за периода до 30 юни 2010 г., *Като здравноосигурителни плащания за болнична помощ следва да се третират и*

преведените 23.2 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги за болнична помощ към бюджетни предприятия, в структурата на които има болници по чл.5 от Закона за лечебните заведения;

- **Други здравноосигурителни плащания** – 4.1 млн. лв.

2.2 Капиталови разходи

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) за първото полугодие възлизат на 1 268.2 млн. лв. Изпълнението на разчетите към ЗДБРБ за 2010 г. за полугодieto на годината при капиталовите разходи е 33.4%. При съпоставката на капиталовите разходи със същия период на миналата година, както и при разходите за издръжка, следва да се има предвид, че през първата половина на 2009 г. предишното правителство не предприе мерки за ограничаване на разходите, което заедно с изпреварващото финансиране по някои проекти доведе до ръст на разходите през първото полугодие на 2009 г. По този начин независимо от започналото разплащане на задължения от предходни години през първите месеци на 2010 г. капиталовите разходи към края на месец юни 2010 г. остават значително под отчетените за полугодieto на 2009г. Това отново потвърждава извода, че значителните разходи през първата половина на 2009 г. са свързани до голяма степен с политическия цикъл и проведените парламентарни избори, като те не са съобразени със сериозното свиване в приходите за периода. Източниците за финансиране за периода са както национално финансиране, така и външни безвъзмездни помощи от фондовете на ЕС и държавни инвестиционни заеми.

В обхвата на КФП с най-голям относителен дял в инвестиционните разходи са капиталовите разходи по бюджета на Националния фонд – 28.5%, по републиканския бюджет – 23.1%, по бюджетите на общините (вкл. ИБСФ на общините) – 18.9% и др.

Общата сума на извършените капиталови разходи по републиканския бюджет за полугодieto на 2010 г. е 401.1 млн. лв., което представлява изпълнение от 40.2 % на предвидените в ЗДБРБ за 2010 г.³ Капиталовите разходи по републиканския бюджет (вкл. нетния прираст на държавния резерв) са с 50.2% по-малко спрямо същия период на предходната година, което в номинално изражение е 404.7 млн. лв. Основната част от тези разходи са по бюджетите на министерствата и ведомствата (358.5 млн. лв.), а капиталовите разходи и трансфери предоставени от централния бюджет за реалния сектор са насочени главно към изграждане на железопътната инфраструктура, пристанищна инфраструктурата (ДП „Пристанищна инфраструктура“) и др. През първото полугодие на 2010 г. усвоените средства за изграждане на железопътна инфраструктура са в размер на 40.0 млн. лв., докато за пристанищна инфраструктура все още няма изразходени средства.

През 2010 г. продължи изпълнението на **Програмите за отстраняване на минали екологични щети на приватизираните предприятия, причинени от минали действия или бездействия, до момента на приватизацията** През първото полугодие на текущата година са преведени средства за отстраняване на минали екологични щети в размер на 2.1 млн. лв., което представлява 34.5 % от годишния размер.

Капиталовите разходи по бюджетите на общините са в размер на 311.0 млн. лв., като и те бележат значителен спад (42.8%) спрямо предходната година. В рамките на целевата субсидия за капиталови разходи от централния бюджет на общините е осигурено продължаване строителството на екологични обекти с висока регионална и национална значимост (пречиствателни станции за отпадни води, депа за битови отпадъци и др.).

³ За целите на анализа в разчета за 2010 г. прираста на държавния резерв (нето) е отнесен в позицията „Капиталови разходи“.

2.3 Лихвени разходи

Лихвените плащания на консолидирана база за полугодieto на 2010 г. са в размер на 303.1 млн. лв., което представлява 59.7% от предвидените в ЗИД на ЗДБРБ за 2010 г. Размерът на лихвените разходи през годината зависи в голяма степен от календара на лихвените плащания по външни заеми (поради големия относителен дял на разходите за външни лихви в лихвените разходи на консолидирано ниво), за който е характерно концентриране на плащанията на лихви по външни заеми основно в м. януари и юли.

Разгледани по бюджетни системи лихвени разходи се извършват основно по републиканския бюджет (291.2 млн. лв.) и по общинските бюджети (11.7 млн. лв.). Размерът на разходите за лихви по външни заеми за полугодieto е 223.6 млн. лв., а на вътрешните лихви – 79.5 млн. лв. Изпълнението им спрямо разчетите за годината е съответно 60.1% и 58.9%.

2.4 Вноска на България в бюджета на Европейския съюз

След присъединяването към ЕС през 2007 г. в съответствие с Регламент № 1150/2000, изменен с Регламент № 2028/2004, Република България започна да превежда регулярно националната си вноска в общия бюджет на ЕС. Този регламент урежда изпълнението на Решение №597/2000 за системата за собствените средства на Общностите. Регламентът разписва детайлно разпоредбите на системата на собствените ресурси, посочени в член 2 от Решение №597/2000 и определя условията, при които държавите-членки предоставят на разположение на Комисията собствените ресурси, представляващи основен компонент на приходната част на бюджета на ЕС. На 1 март 2009 г. влезе в сила Решение на Съвета от 07.06.2007 г., относно системата на собствените ресурси на Европейските общности (2007/436/ЕО, Евратом), с което бе премахнато разграничението между митата за промишлени и селскостопански стоки, с което традиционните собствени ресурси на общността вече се състоят от два компонента – митни сборове и такси върху производството на захар и изоглюкоза.

С направените промени вноската за общия бюджет на ЕС се формира от следните компоненти – вноска на база традиционни собствени ресурси (вноска на база митнически сборове и вноска на база такса върху производството на захар и изоглюкоза), вноска на база приходите от ДДС, вноска на база Брутният национален доход, осигуряването на участието на България във финансирането на корекцията на Великобритания, участие във финансирането на брутното намаление за Нидерландия и Швеция и допълнителни плащания. По-долу са представени извършените касови плащания от централния бюджет към полугодieto на 2010 г.

(млн. лв.)

ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	Отчет Н1 2010
Вноска на база Брутен национален доход	253.0
Вноска на база данък добавена стойност	51.8
Вноска за корекцията на Великобритания	18.7
Вноска на традиционни собствени ресурси	32.6
- на база митата върху промишлени и селскостопански стоки	31.8
- на база таксите върху производството на захар и изоглюкоза	0.8
Участие във финансирането на брутното намаление за Нидерландия и Швеция	2.4
Допълнителни плащания	0.0
ВНОСКА ЗА ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	358.5

3. Натрупани просрочени задължения и вземания към 30.06.2010 г.

3.1 Просрочени задължения

Един от принципите, залегнали в актуализираната фискална програма, е свързан с обезпечаването на ресурс, който да посрещне натиска върху разходите от неразплатени задължения от предходни години, невключени в рамката на ЗДБРБ за 2010 г. За тази цел през месец април правителството одобри специално разработен механизъм, по който в кратки срокове да могат да бъдат разплащани просрочените задължения по републиканския бюджет по сключени договори за обществени поръчки, свързани с капиталови разходи и доставки, възникнали и начислени до 31 декември 2009 г. и непогасени към 31 март 2010 г. Механизмът предвижда "Българска банка за развитие" АД (ББР) да придобие вземанията на изпълнителите по договорите по условия и ред, регламентирани в споразумение между правителството и банката. За стартиране на механизма ББР използва собствени ресурси в размер до 100 млн. лв., а в последствие, при необходимост, се предвижда възможност за депозиране в ББР и на държавни ресурси в размер до 400 млн. лв. при спазване разпоредбите на Закона за държавния бюджет за 2010 г. Във връзка с това в Министерството на финансите се създаде временен регистър с информация за удостоверения размер на подлежащите за плащане вземания, сключените договори за прехвърляне на вземанията и извършените плащания. Към края на полугодieto на 2010 г. сумата по постъпилите удостоверения е в размер на 129.2 млн. лв., а сумата на извършените плащания от ББР към бизнеса е 58.8 млн. лв. Към 19 август разплатените средства на бизнеса по този механизъм вече са около 151.4 млн. лв., а общата стойност на подадените заявления е 192.5 млн. лв.

Към края на юни 2010 г. все още проблемът с просрочията създава сериозно напрежение в хода на бюджетното изпълнение. По бюджетите на редица първостепенни разпоредители с бюджетни кредити се отчитат значителни по размер просрочени задължения. В обхвата на републиканския бюджет сериозни проблеми с наличие на просрочени задължения съществуват в бюджетните системи на Министерство на отбраната, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на вътрешните работи, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на здравеопазването и др. През първите месеци на годината бяха положени много усилия за редуциране на неразплатените задължения на държавата от 2009 г. чрез сключване на тристранни споразумения, обстоен преглед на всички сключени договори, като разплащанията по тях се извършват след приемане на реално извършената работа и тяхното качествено и ефективно изпълнение. Просрочени задължения съществуват и в **БНТ, БНР, ДВУ, по редица общински бюджети и др.** Просрочените задължения само по бюджетите на общините са в размер на 195.0 млн. лв. Задълженията продължават да оказват много сериозен натиск върху изпълнението на Бюджет 2010 и е възможно да доведат до сериозно влошаване на бюджетния баланс през 2010 г. По-значимите просрочени задължения са при следните разпоредители с бюджетни кредити в обхвата на републиканския бюджет:

- ✓ Министерство на отбраната - към края на месец юни 2010 г. просрочените задължения са в размер на **281.7 млн. лв.** По-значителни са просрочените задължения на Военномедицинска академия (104.7 млн. лв.), както и по следните сключени договори: с фирма «Аления Аеронавтика» Италия за доставка на транспортен самолет на стойност 28.1 млн. лв.; с фирма „Даймлер“ AG – 20.6 млн. лв. - за доставка на автомобилна военна техника; с фирма “Еврокоптер” Франция за доплащане на два броя хеликоптери и резервни части за тях на стойност 33.9 млн. лв. и др.

- ✓ Министерство на регионалното развитие и благоустройството – просрочените задължения към 30.06.2010 г. са в размер на **152.3 млн. лв.**, като по-голямата част от тях са просрочени задължения на АПИ – 105.9 млн. лв. (в т. ч. текущ ремонт – 56.4 млн. лв. и основен ремонт – 29.3 млн. лв.)
- ✓ Министерство на вътрешните работи – просрочените задължения към края на първото полугодие на 2010 г. са в размер на **57.8 млн. лв.** В по-голямата си част те представляват задължения към доставчици – 38.7 млн. лв. и просрочени задължения към персонал в размер на 19.1 млн. лв.
- ✓ Министерство на труда и социалната политика – към края на месец юни 2010 г. просрочените задължения са в размер на **31.9 млн. лв.** и спрямо месец декември 2009 г. са намалели с 25.8 млн. лв. По-голямата част от тях – 23.4 млн. лв. – представляват неразплатени задължения по проект «Красива България».
- ✓ Министерство на здравеопазването - просрочените задължения към 30.06.2010 г. са в размер на **22.5 млн. лв.** Отчетените просрочени задължения са основно за обезпечаване на регулярните текущи разходи за горива, вода и енергия, медикаменти, външни услуги и храна на бюджетните структури в системата на министерството. С най-голям относителен дял от общите задължения са просрочията на Държавните психиатрични болници, Домовете за медико-социални грижи за деца, Регионалните центрове по трансфузионна хематология и Центровете за спешна медицинска помощ, натрупани в резултат на извършваните от тях специфични дейности, за осъществяването на които са необходими скъпоструващи медикаменти и консумативи.

Извън обхвата на републиканския бюджет, сериозен продължава да бъде проблемът с просрочията на **преобразуваните лечебни заведения** (болнични заведения, преобразувани по смисъла на Закона за лечебните заведения в търговски дружества). Спрямо същия период на 2009 г., задълженията са почти двойно увеличени (с около 45.1 млн. лв.), а само за първото полугодие на настоящата година са нараснали с 22.6 млн. лв. спрямо отчетените в края на 2009 г. Причините, довели до формирането на тези задължения са комплексни и са свързани главно със структурни проблеми и необходимост от оптимизиране на системата с оглед недопускане на нецелесъобразни и неефективни разходи.

Просрочените задължения на общините към 30.06.2010 г. са в размер на **195.0 млн. лв.** и са формирани от 161 общини (61 % от общия брой). В *делегираните от държавата дейности* задълженията са 5.2 млн. лв. и са отчетени от 66 общини. Най-много са задълженията, направени в дейностите по образованието – 4.2 млн. лв. Според характера на разходите, отчетените задължения са най-вече за горива, ел. енергия и топлоенергия – 3.0 млн. лв. В *местните дейности* просрочените задължения са в размер на 189.4 млн. лв. В сравнение със същия период на 2009 г. просрочените задължения в тези дейности са се увеличили с 60.8 млн. лв., като 111 общини са отчетели увеличение със 75.1 млн. лв., а 57 общини намаление с 14.3 млн. лв. Най-много задължения са отчетени в дейностите по благоустройство и комунално стопанство – 123.0 млн. лв. и в дейностите по образованието – 15.1 млн. лв. Според характера на разходите, най-много просрочия са отчетени за капиталови разходи – 96.3 млн. лв. и за външни услуги – 52.2 млн. лв.

Основните причини за отчетените просрочени задължения по общинските бюджети и тяхното увеличение са:

- ✓ ниския размер на изпълняваните собствени приходи, което се дължи както на последствията от икономическата криза, така също и на ниската събираемост на приходите в някои общини;
- ✓ наличие и обслужване на просрочени задължения от предходни години, които

- ✓ утежняват изпълнението на бюджета през текущата година;
- ✓ постъпили приходи в последните дни на месеца;
- ✓ извършени големи, понякога и непланирани, но неотложни разходи по поддържане и ремонт на остарялата материално-техническа база, пътна, техническа и ВиК инфраструктура;
- ✓ заведени съдебни дела за част от просрочените задължения.

3.2 Просрочени вземания

Към 30.06.2010 г. в системите на редица министерства и ведомства са налице и просрочени вземания. По-значимите от тях в обхвата на републиканския бюджет са при следните разпоредители с бюджетни кредити:

- ✓ Министерство на икономиката, енергетиката и туризма - просрочените вземания към 30.06.2010 г. са в размер на **452.3 млн. лв.** Основно това са просрочени вземания от *Агенцията за приватизация и следприватизационен контрол (АПСК)* – 447.2 млн. лв. В тази сума са начислените отнесени в просрочие вземания за неизплатени вноски по цена ведно с увеличението по приватизационни договори, както и начислените неустойки и лихви по тях; отнесените в просрочие стойности на начислените неустойки и лихви за неизпълнение на поетите ангажименти по приватизационни договори и присъдени вземания в полза на АПСК. Основната част от поетите ангажименти от по тези договори са за изпълнение на инвестиционни програми, програми за трудова заетост и други ангажименти (в т. ч. за забавено представяне или не представяне на отчети, прехвърляне на дялове и акции в нарушение на клаузите в приватизационните договори, непогасяване и неуредване на задължения на приватизираните дружества към кредитори, неподдържане на военновременни запаси и др.). Просрочените вземания са възникнали във времето след сключването на приватизационните договори. За събиране на посочените вземания АПСК води дела срещу неизправни длъжници.
- ✓ Министерство на транспорта информационните технологии и съобщенията - просрочените вземания към 30.06.2010 г. са в размер на **27.0 млн. лв.** За периода *Централно управление на МТИТС* има просрочени вземания в размер на 14.9 млн. лв., като по-големите са вземания за главница, за ДДС и лихва на „Пристанище Бургас“ ЕАД и вземане за лихва на ДП „Пристанищна инфраструктура“. *ГД „Гражданска въздухоплавателна администрация“ към МТИТС* има просрочени вземания към 30.06.2010 г. в размер на 11.3 млн. лв., свързани основно с Авиокомпания „Балкан“, предявена в производство по несъстоятелност (към настоящия момент дължима главница в размер на 9.6 млн. лв.)
- ✓ Министерство на вътрешните работи - просрочените вземания към 30.06.2010 г. са в размер на **23.9 млн. лв.** Основна част са просрочените вземания от клиенти и представляват вземания за извършени услуги по договори за охрана със специализирани полицейски звена, специализирани звена за пожарна безопасност и защита на населението, СОД и охрана на мероприятия. Просрочените вземания от клиенти са в размер на 20.6 млн. лв., от които 4.7 млн. лв. са текущи и 15.9 млн. лв. са дългосрочни. За всички просрочени вземания са предприети мерки за събирането им, като регулярно са уведомявани и са им изпращани предупредителни и напомнителни писма за превеждане на дължимите суми по фактури. За по-голяма част от просрочените вземания са заведени съдебни дела, които са в процес на разглеждане от различни инстанции. За част от тях са издадени изпълнителни листа, по които сумите се събират от съдия-изпълнител. По отношение събираемостта на просрочените вземания от клиенти, същите могат да се определят като: събираеми – 12.4 млн. лв. и несъбираеми – 8.2 млн. лв. Несъбираемите вземания са предимно от

фирми, обявени в несъстоятелност или ликвидация, поради което много от заведените съдебни дела са спрени.

- ✓ Министерство на регионалното развитие и благоустройството - към 30.06.2010 г. просрочията са в размер на **11.3 млн. лв.** и са основно просрочените вземания от заеми (7.3 млн. лв.) и от концесии и наеми (3.5 млн. лв.)

Извън обхвата на републиканския бюджет съществуват **просрочени вземания в НОИ, Държавен фонд „Земеделие” и общинските бюджети.**

Просрочените вземания на Държавен фонд „Земеделие” към края на месец юни 2010 г. са в размер на 160.4 млн. лв. Най-голяма част от тях са просрочени вземания от заеми – 155.8 млн. лв. и представляват непогасени задължения на земеделски производители за периода 1996 - 2006 г., на които са отпускани краткосрочни инвестиционни кредити и целеви субсидии заедно с начислените лихви до момента. Държавен фонд “Земеделие” е предприел мерки за събиране на просрочените вземания, като са предадени, общо 5 433 бр. изпълнителни листи на Националната агенция за приходите, към която премина Агенцията за държавни вземания. До момента е получена сумата 15.0 млн. лв

Просрочените вземания на общините към 30.06.2010 г. са в размер на **110.2 млн. лв.**, като от тях 5.0 млн. лв са от приватизация. Те са отчетени от 242 общини. В сравнение със същия период на 2009 г., просрочените вземания са се увеличили с 16.0 млн. лв. С най-голям относителен дял са вземанията от местни такси – 31.9 млн. лв. (29.0 %), от данъци 30.6 млн. лв. (27.8 %) и от наеми на общинско имущество и концесии – 28.0 млн. лв. (25.4 %). Голяма част от вземанията са свързани с наемите на общински жилища, като трудностите при събирането им произтичат от факта, че в голямата си част наемателите са социално слаби или безработни лица и други с по-ниски доходи. В много общини са предприети мерки за събиране на дължимите вземания – разпращат се предупредителни писма и покани за доброволно плащане, сключват се допълнителни споразумения за разсрочени плащания и др. Една част от общините (96 на брой), отчитащи просрочени вземания, са завели съдебни дела за 9.3 млн. лв.

4. Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма към 30.06.2010 г.

4.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за полугодieto на 2010 г. е положителен и възлиза на 75.9 млн. лв.

✓ Външни заеми

Размерът на усвоените външни заеми на консолидирана база за първите шест месеца на 2010 г. е 139.5 млн. лв. Заемите са усвоени, както следва:

- Усвоените заеми по бюджетите на министерствата и ведомствата за първите шест месеца на годината са в размер на 62.6 млн. лв., и представляват заеми управлявани от министерствата и ведомствата. През първото полугодие няма усвоени заеми с краен бенефициент търговски дружества.
- По бюджетите на общините – усвоените средства по външни заеми за първото полугодие на 2010 г. са в размер на 76.9 млн. лв. Усвояването на заема от Столична община за финансиране строителството на Софийското метро е в размер на 76.5 млн. лв.

✓ *Погашения по външни заеми*

Размерът на извършените за първото шестмесечие на 2010 г. погашения по външни заеми на консолидирана основа е 134.5 млн. лв., което представлява 41.4% от актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2010 г. Извършените погашения са, както следва:

- По централния бюджет - през първото полугодие на 2010 г. са изплатени погашения по външни заеми в размер на 72.7 млн. лв.
- По бюджетите на министерствата и ведомствата - изплатените средства за погашения към 30.06.2010 г. по ДИЗ са в размер на 56.1 млн. лв., от които 38.2 млн. лв. са по заемите управлявани от министерствата и 17.9 млн. лв. от крайните бенефициенти.
- По бюджета на ДОО – погашенията към 30.06.2010 г. са в размер на 1.4 млн. лв., или 49.4% от предвиденото в ЗБДОО за 2010 г.
- По бюджетите на общините - погашенията по външни заеми към 30.06.2010 г. възлизат на 4.4 млн. лв.

✓ *Наличности (нето) в легова равностойност на валутни с/ки в чужбина*

Нетното изменение на наличностите в легова равностойност по валутни сметки в чужбина към 30.06.2010 г. е намаление на наличностите със 70.9 млн. лв., в резултат основно на намаление съгласно погасителен план на остатъка от гаранционния депозит на Министерството на отбраната за осигуряване на финансирането на 60% от стойността на приоритетен инвестиционен проект за доставка на вертолети за Въоръжените сили на Република България.

4.2 Вътрешно финансиране

Нетното вътрешно финансиране за първото полугодие на 2010 г. е в размер на 1 427.4 млн. лв. и включва заеми от банки (нето), операции с ДЦК (нето) и покупко-продажба на ДОБЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране, възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

✓ *Заеми от банки и други лица в страната – нето*

Изпълнението на показателя за първите шест месеца на годината е 16.7 млн. лв. и представлява нетното изменение на получените заеми по общинските бюджети и извършените погашения в съответствие с погасителните им планове, както и средствата на „Фонд за органите на местното самоуправление в България- ФЛАГ” ЕАД, предназначени за насърчаване и подобряване на условията за подготовка и изпълнение на общински проекти, финансирани от европейските фондове. Размерът на усвоените средства от общините, предоставени им от ФЛАГ за периода февруари-юни 2010 г. е 34.0 млн. лв., а този на погасените – 20.4 млн. лв.

✓ *Операции с държавни ценни книжа (нето)*

На консолидирана база за периода е реализирано отрицателно нетно финансиране с ДЦК в размер на 63.6 млн. лв. Изпълнението е, както следва:

- По централния бюджет – нетното вътрешно финансиране за шестте месеца на 2010 г. от операции с държавни ценни книжа е отрицателно и възлиза на 71.7 млн. лв.

Общият размер на емитираните ДЦК е 517.0 млн. лв. /в т.ч. емисии с матуритет десет години и 6 месеца с номинална стойност 195 млн. лв., седемгодишни с номинална стойност 100 млн. лв., петгодишни с номинална стойност 130 млн. лв. и с матуритет две години и 6 месеца с номинална стойност 60 млн. евро/. През периода се наблюдава голям интерес на инвеститорите при провеждането на аукционите за емисии на ДЦК. Отчетените погашения по ДЦК към 30.06.2010 г. са в размер на 588.6 млн. лв.

- По бюджетите на общините – нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети за първото полугодие на 2010 г. е 8.0 млн. лв.

✓ ***Покупко – продажба на държавни ценни книжа***

Размерът на средствата по консолидираната фискална програма за първите шест месеца на 2010 г., отчетени в резултат на покупко-продажбата на държавни ценни книжа, е 34.7 млн. лв. По-голяма част от тези средства представляват закупени ДЦК главно от ФГВРС (10.3 млн. лв.) и УПФ (19.6 млн. лв.).

✓ ***Финансови операции по прилагане на Общата селскостопанска политика (нето)***

Нетният размер на финансовите операции по прилагане на Общата селскостопанска политика за полугодията на 2010 г. е 370.4 млн. лв.

- ***Плащания за сметка на Европейския съюз***

Общият размер на директните плащания, изплатени на земеделските производители, от ДФ”Земеделие” за полугодията на 2010 г. за сметка на ЕС е 219.1 млн. лв., от които 130.4 млн. лв. от средствата, заделени за директни плащания и 88.7 млн. лв. – от прехвърлените към директните плащания средства от ЕЗФРСР. Извършените разходи, свързани с пазарната подкрепа са в размер на 19.4 млн. лв.

- ***Възстановени суми от Европейския съюз***

Възстановените суми от Европейския съюз са съответно: 511.3 млн. лв. за директни плащания, 84.2 млн. лв. за прехвърлени към директните плащания средства от ЕЗФРСР и 13.4 млн. лв. за пазарната подкрепа.

✓ ***Възмездно финансиране (нето)***

Нетният размер на възмездното финансиране е 22.0 млн. лв.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за първите шест месеца на годината е положително в размер на 18.2 млн. лв. В ЗДБРБ за 2010 г. е заложено ново външно финансиране по 1 заем с краен бенефициент търговско дружество за изграждане на нови контейнерни терминали в пристанища Варна и Бургас – ЯБМС. За полугодията на 2010 г. няма усвоени средства по този заем. Средствата по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за извършване на погашения в съответствие с предвидените погасителни схеми и за периода януари-юни са на обща стойност 17.9 млн. лв.

Нетният размер на планираните инвестиционни кредити през 2010 г., предоставяни от Държавен фонд „Земеделие” пряко и чрез рефинансиране на търговски банки, с които фонда има сключени договори, е 20.0 млн. лв. От тях за шестте месеца на годината са отпуснати кредити по инвестиционни програми в размер на 1.1 млн. лв., а възстановените средства са 21.9 млн. лв. За краткосрочни кредити са планирани 20.0 млн. лв., от които за разглеждания период са предоставени 1.1 млн. лв. Размерът на възстановените краткосрочни кредити е 1.3 млн. лв.

Размерът на възмездното финансиране (нето), извършено от ПУДООС, е 2.7 млн. лв., използвани за финансиране на екологични проекти.

✓ *Придобиване на дялове, акции и съучастия(нето)*

Нетният размер на средствата, изразходвани за придобиване на дялове, акции и съучастия за първото полугодие на 2010 г. е 22.5 млн. лв. От тях 85.7 млн. лв. са предоставени за увеличаване на дяловото участие на държавата в следните направления:

- за придобиване на акции от държавата във връзка с увеличаване капитала на “Национална спортна база” ЕАД през месец април 2010 г. от републиканския бюджет, чрез бюджета на Министерството на физическото възпитание и спорта, са предоставени 40.0 млн. лв.

- за извършване на плащане на петата дялова вноска на Република България в капитала и в резервите и провизиите на ЕИБ, дължими през 2010 г. през месец май 2010 г. са преведени общо 14.2 млн. лв., от които - вноска в капитала - 3.6 млн. лв. и вноска в резервите и провизиите - 10.7 млн. лв.

- за изплащане на вноската за 2010 г. за дяловото участие на Република България в Черноморската банка за търговия и развитие през месец май 2010 г. са преведени 31.5 млн. лв.

През месец март 2010 г. по републиканския бюджет постъпиха 70.0 млн. лв. от “Национална компания индустриални зони” ЕАД. Сумата представлява плащане към едноличния собственик на капитала – държавата, в резултат на взето решение за намаляване на капитала на дружеството чрез обезсилване на 70 000 000 броя поименни акции с номинална стойност 1 лев всяка, предвид обстоятелството, че размерът на капитала на дружеството надхвърля нуждата му от финансови средства. Сумата е отчетена като постъпления от продажба на дялове и акции във възмездното финансиране.

4.3 Приватизация

За полугодията на 2010 г. постъпилите приходи от приватизация по републиканския бюджет са в размер на 1.8 млн. лв. от предвидените 201.5 млн. лв. за годината.

Отчетените приходи от приватизация **по извънбюджетните сметки на общините** за шестте месеца на годината са в размер на 10.2 млн. лв. Все още не са реализирани основната част от очакваните постъпления от приватизация за годината, които се очакват от финализирането на приватизационните сделки на пакети от акции/дялове от редица търговски дружества: „Булгартабак- холдинг” АД, “ВМЗ” ЕАД, “Кинтекс” ЕАД, “Слънчев Бряг” АД, “Овча Купел” ЕООД и миноритарните пакети на седемте електроразпределителни дружества.

III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ НА 2010 г. ПО СЪСТАВНИ БЮДЖЕТИ

1. Републикански бюджет

- Основни параметри на изпълнението на републиканския бюджет за полугодieto на 2010 г.

Изпълнението на основните показатели на републиканския бюджет за първото полугодие на 2010 г., съпоставено към същия период на предходната година и програмата е, както следва:

Таблица⁴ №1

(млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет		Отчет		Изпълнение спрямо 2009 г.	Изпълнение спрямо закон 2010 г.
	І-во полугодие 2009 г.	Актуализиран разчет 2010 г.	І-во полугодие 2010 г.			
Общо приходи и помощи	8 601.0	15 232.3	7 190.2		83.6%	47.2%
- Данъчни	7 235.7	13 467.8	6 026.9		83.3%	44.8%
Преки	2 245.4	3 455.5	1 892.4		84.3%	54.8%
Косвени	4 901.9	9 852.0	4 044.8		82.5%	41.1%
Други данъци	88.5	160.3	89.7		101.4%	56.0%
- Неданъчни	1 250.4	1 755.9	1 122.1		89.7%	63.9%
- Помощи	114.8	8.6	41.2		35.9%	479.5%
Разходи, трансфери и вноска за бюджета на ЕС	8 384.8	18 916.5	8 068.3		96.2%	42.7%
- Нелихвени	3 936.6	6 769.7	3 257.7		82.8%	48.1%
Текущи	3 130.7	5 771.7	2 856.5		91.2%	49.5%
Капиталови	805.8	998.0	401.1		49.8%	40.2%
- Лихви	333.1	502.6	291.2		87.4%	57.9%
Външни заеми	250.8	367.6	219.0		87.3%	59.6%
Вътрешни заеми	82.3	135.0	72.2		87.7%	53.5%
Резерв за неотложни и непредвидени разходи ⁵		1 230.0				
- Трансф. др. бюджети	3 702.6	9 634.5	4 160.8		112.4%	43.2%
- Вноска за бюджета на ЕС	412.5	779.7	358.5		86.9%	46.0%
Бюджетен баланс	216.2	-3 684.2	-878.1			

През първото полугодие на 2010 г. постъпилите **приходи и помощи** по републиканския бюджет са в размер на 7 190.2 млн. лв., което представлява 47.2 % изпълнение на годишните разчети в ЗДБРБ за 2010 г. Спрямо шестте месеца на 2010 г. са събрани с 1 410.8 млн. лв. по-малко, което се дължи основно на по-ниските данъчни постъпления. Постъпилите **данъчни приходи** към 30.06.2010 г. са в размер на 6 026.9 млн. лв., което представлява изпълнение от 44.8 % на планираните разчети за 2010 г. и 83.3 % от постъпленията за същия период на миналата година.

Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на 1 892.4 млн. лв., което представлява 54.8 % от планираните за годината, при 2 245.4 млн. лв. за същия период на миналата година. В номинално изражение приходите от преки данъци са намалели с 353.0 млн. лв. спрямо предходната година, като това почти изцяло се дължи на по-ниските

⁴ Поради извършено закръгляне в млн. лв., някои сумарни позиции в Таблица №1 не се изчерпват от съставните им числа.

⁵ В позицията "Резерв за непредвидени и неотложни разходи" се отразяват само данните по разчет, а разходите по отчет се отразяват по съответните разходни позиции, към които се отнасят извършените разходи.

постъпления от корпоративни данъци. През всички месеци на полугодieto се наблюдават по-ниски постъпления от този приходоизточник в следствие от свиване на печалбите на компаниите в резултат на световната финансова и икономическа криза от една страна, а от друга от намалението от 1.01.2010 г. на коефициента за определяне на месечните авансови вноски по ЗКПО от 1.1 на 1. С приетите изменения и допълнения на ЗДБРБ за 2010 г. стойността на този коефициент отново става 1.1, като промяната влиза в сила от 1 август 2010 г. Събраните данъци върху доходите на физическите лица са в почти същия размер както през миналата година.

Приходите от *косвени данъци* са в размер на 4 044.8 млн. лв., намалели са с 857.1 млн. лв. и представляват 82.5 % от отчетените за същия период на 2009 г. Постъпленията за периода представляват 41.1 % от годишния разчет при изпълнение от 35.5 % за същия период на миналата година. Постъпленията от ДДС към 30.06.2010 г. възлизат на 2 523.2 млн. лв., като се отчита номинално намаление от 528.6 млн. лв. (17.3 %) спрямо същия период на 2009 г. При изпълнението на годишния разчет - 43.1 % има известно забавяне, което се обуславя от една страна от възстановения данъчен кредит в началото на годината в размер на 431 млн. лв. за 2009 г., и от друга – от увеличаване на износа и свиване на вътрешното потребление, в резултат на което постъпленията от ДДС от сделки в страната и ВОП са намалели с 9.9 % спрямо същия период на 2009 г.

Намаление се отчита при ДДС при сделки в страната и ВОП (нето) в резултат на увеличаване на износа, свиване на вътрешното потребление и др. Постъпленията при ДДС от внос през отчетния период са повече в сравнение с първите шест месеца на 2009 г., в резултат на увеличаване стойностен обем на внесените горива и смазочни материали и стоки от групата “Промислени доставки”. Нарасналите цени на енергийните ресурси, руди и цветни метали е един от факторите довел до отчитането на ръст в приходите от ДДС от внос.

Постъпилите акцизи за периода са в размер на 1 467.8 млн. лв. или 37.6 % от предвидените със ЗДБРБ за 2010 г. Намалените постъпления през първото шестмесечие на 2010 г. основно се дължат от една страна на свитото потребление, и от друга – на увеличаване размер на възстановения акциз през първото полугодие на 2010 г. спрямо същия период на предходната година.

Постъпленията от мита към юни 2010 г. възлизат на 53.9 млн. лв. или 58.5 % от планираните в ЗДБРБ за 2010 г.

Постъпленията от *други данъци* по републиканския бюджет за отчетния период са в размер на 89.7 млн. лв. или 56.0 % от годишния разчет и 101.4% от постъпленията за същия период на миналата година.

Отчетените **неданъчни приходи** по републиканския бюджет за шестте месеца на 2010 г. са в размер на **1 122.1 млн. лв.** и намаляват спрямо постъпленията за същия период на предходната година със 128.3 млн. лв. Постъпленията за отчетния период представляват 63.9 % от разчета за годината, като по-голямата част от неданъчните приходи по републиканския бюджет се формира по бюджетите на министерствата и ведомствата – 622.7 млн. лв. Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет е в размер на 499.3 млн. лв. или 88.7 % от предвидените за годината. Високото изпълнение за периода се дължи от една страна на постъпилата през месец април дължима вноска по централния бюджет от превишението на приходите над разходите на БНБ в размер на 354.7 млн. лв. и от друга – на постъпилите приходи от дивиденди от търговски дружества с държавно участие в капитала в размер на 105.0 млн. лв.

Постъпилите **помощи** по републиканския бюджет към 30.06.2010 г. са в размер на **41.2 млн. лв.** и са главно по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Общият размер на **разходите по републиканския бюджет** (вкл. и трансферите за др. бюджети и вноската за бюджета на ЕС) за първото полугодие на 2010 г. е 8 068.3 млн. лв. или 42.7 % от предвидените в ЗДБРБ за 2010 г.

Нелихвените разходи по републиканския бюджет (без трансферите за др. бюджети) извършени през отчетния период са в размер на **3 257.7 млн. лв.**, което представлява 48.1 % от предвидените в ЗДБРБ за 2010 г. средства. Съпоставено с данните за същия период на 2009 г., нелихвените разходи са намалели със 17.2 % (678.9 млн. лв.) в резултат на предприетите мерки за ограничаване на разходите през 2010 г.

Размерът на извършените текущи нелихвени разходи за периода е 2 856.5 млн. лв., което представлява 49.5 % от разчета за годината, а за капиталовите разходи и нетен прираст на държавния резерв са изразходвани 401.1 млн. лв. или 40.2 % спрямо разчета за годината.

Лихвените плащания по републиканския бюджет за първото полугодие на 2010 г. са в общ размер на 291.2 млн. лв. или 57.9 % от предвидените в разчета за годината. В основната си част това са разходи за **лихви по външни заеми**, които за отчетния период са в размер на 219.0 млн. лв. От тях 193.9 млн. лв. са разходите, направени по централния бюджет и 25.0 млн. лв. тези по държавни инвестиционни заеми, в т.ч. 17.8 млн. лв. са по заемите, управлявани от министерства и ведомства, и 7.2 млн. лв. по заемите с краен бенефициент търговско дружество. През първото полугодие не са използвани средствата, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции. **Лихвите по вътрешни заеми** по републиканския бюджет за отчетния период са в размер на 72.2 млн. лв. (53.5 % от ЗДБРБ за 2010 г.) и представляват лихви по ДЦК.

Нетният размер на **трансферите по републиканския бюджет** за отчетния период е 4 160.8 млн. лв. или 43.2 % от одобрените за годината, като в т. ч.:

- ✓ на **социално-осигурителните фондове** – **2 440.7 млн. лв.**, което представлява 42.3 % от годишния разчет;
- ✓ на **съдебната власт** – **137.5 млн. лв.** или 47.0 % от разчета;
- ✓ на **Народното събрание** – **16.8 млн. лв.** или 33.5 % от заложените в ЗДРБ за 2010 г.;
- ✓ на **ДВУ, БАН, БНТ и БНР** – **255.6 млн. лв.** или 53.7 % от годишния разчет;
- ✓ **трансфери/субсидии от републиканския бюджет за общините (нето)** - **1 236.0 млн. лв.**

Частта от **вноската на България в общия бюджет на ЕС**, изплатена през първото полугодие на 2010 г. от централния бюджет възлиза на **358.5 млн. лв.**, което е в съответствие с регламент 1150/2000 на Съвета на Европейския съюз.

Към 30.06.2010 г. **бюджетното салдо по републиканския бюджет е отрицателно** в размер на **878.1 млн. лв.**

2. Съдебна власт

По бюджета на съдебната власт за първите шест месеца на 2010 г. са постъпили **приходи** в размер на 61.5 млн. лв., които представляват 64.8 % от предвидените за годината. От отчетените собствени приходи, най-голям дял имат постъпленията от съдебни такси – 54.5 млн. лв., като одобрени с актуализирания ЗДБРБ за 2010 г. са 82.0 млн. лв. или са изпълнени 66.4 %.

Разходите по бюджета на съдебната власт са в размер на 213.2 млн. лв., или 55.0 % от актуализираните разчети за годината (387.7 млн. лв.).

3. Социално и здравноосигурителни фондове

3.1 Държавно обществено осигуряване

Общата сума на **приходите** по бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО) към 30.06.2010 г. възлиза на 1 621.1 млн. лв., което представлява 45.7 % от заложените в Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2010 г. (ЗБДОО) 3 547.1 млн. лв. Най-голям е дялът на приходите от осигурителни вноски, които за отчетния период са в размер на 1 607.0 млн. лв. и представляват 99.1 % от общите приходи. От тях: осигурителни вноски за работници и служители от работодатели в размер на 937.9 млн. лв.; лични вноски от работници и служители в размер на 552.8 млн. лв.; вноски от самоосигуряващи се в размер на 102.1 млн. лв. и вноски за други категории осигуряващи се и главници по ревизионни актове 14.2 млн. лв. Анализът показва наличие на по-ниска събираемост (с 227.8 млн. лв.) спрямо първото полугодие на 2009 г. Влияние върху изменението на постъпленията от социално-осигурителни вноски оказват както по-ниската заетост в икономиката, като отражение от продължаващата икономическа криза, така и следните основни фактори:

- намалението на осигурителната вношка за фонд „Пенсии” от 1 януари 2010 г. с два процентни пункта – за лицата, родени преди 1 януари 1960 г. - от 18 на 16 на сто, а за лицата, родени след 31 декември 1959 г. – от 13 на 11 на сто;
- увеличението на минималните осигурителни прагове по основни икономически дейности и групи професии с 4.85 на сто, в сравнение с 2009 г. ;
- повишаването на минималния осигурителен доход за самоосигуряващи се от 260 лв. на 420 лв., а на земеделските и тютюнопроизводителите от $\frac{1}{2}$ или $\frac{1}{4}$ от 260 лв. на 240 лв.

Отчетените неданъчни приходи възлизат на 14.1 млн. лв. или 60.4 % от планираните 23.3 млн. лв., като преобладават приходите от глоби, санкции и наказателни лихви (13.9 млн. лв.).

Размерът на извършените разходи към края на месец юни 2010 г. по бюджета на ДОО е 4 098.2 млн. лв., което представлява 49.0 % от предвидените в ЗБДОО за 2010 г. средства. От структурна гледна точка най-голям относителен дял в общите разходи заемат разходите за пенсии, обезщетенията и помощите, изплащани на основание Кодекса за социално осигуряване – общо 4 048.9 млн. лв. или 98.8 % от общия размер на разходите за отчетния период.

Спрямо първото полугодие на 2009 г. общите разходи по бюджета на ДОО са нараснали с 539.7 млн. лв. (15.2 %), като в най-голяма степен този ръст се дължи на разходите за пенсии, които към 30.06.2010 г. са в размер на 3 489.7 млн. лв. или с 455.6 млн. лв. повече спрямо първото полугодие на 2009 г. Това се дължи основно на предприетите политики за повишаване адекватността на пенсиите през 2009 г., а именно:

- увеличаване на минималните размери на пенсиите с 10 на сто от 1 януари 2009 г.;
- увеличаване от 1 април 2009 г. на тежестта на една година осигурителен стаж в пенсионната формула от 1.0 на 1.1 на сто;
- повишаване на максималния размер на изплащаните една или повече пенсии от 490 лв. на 700 лв. от 1 април 2009 г. ;

През месец януари 2010 г. бяха изплатени средства в размер на 23.9 млн. лв. за еднократни допълнителни суми от 25 лв. на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите за декември 2009 г. заедно с добавките и компенсациите към тях е в размер до 200 лв., включително на основание ПМС № 317 / 2009 г.

Отчетените разходи за **социални помощи и обезщетения по КСО** за първото полугодие на 2010 г. са в размер на 559.1 млн. лв. или с 89.9 млн. лв. повече спрямо същия период на 2009 г. Увеличението се дължи в най-голяма степен на ръста на

разходите за обезщетения при безработица, които спрямо края на месец юни 2009 г. са нараснали с 56.7 млн. лв. (57.4 %) и разходите за временна неработоспособност при общо заболяване, които са с 12.7 млн. лв. (9.3 %) повече спрямо същия период на миналата година.

3.2 Национална здравноосигурителна каса

Общият размер на събраните приходи към 30.06.2010 г. възлиза на 802.0 млн. лв., което представлява 49.7 % от предвидените със Закона за бюджета на НЗОК (ЗБНЗОК) за 2010 г. приходи – 1 613.6 млн. лв. Постъпленията от здравноосигурителни вноски са в размер на 793.9 млн. лв. Предвидените в ЗБНЗОК за 2010 г. неданъчни приходи са в размер на 13.6 млн. лв., а събраните за първото полугодие на годината са 8.1 млн. лв. (59.8 %), като основната част от тях са приходи от глоби, санкции и наказателни лихви, резултат от интензивните проверки, които НЗОК предприе през този период.

Отчетените разходи към 30.06.2010 г. са в размер на 938.5 млн. лв. и представляват 49.2 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2010 г. 1 906.3 млн. лв. Най-голям относителен дял (98.2 %) заемат здравноосигурителните плащания, които възлизат на 921.4 млн. лв. и представляват 49.6 % от планираните със ЗБНЗОК за 2010 г.

В отделните направления на здравноосигурителните плащания изпълнението на бюджета за първото полугодие на 2010 г. е следното:

- **Първична извънболнична медицинска помощ** – през разглеждания период са изплатени 71.0 млн. лв.
- **Специализирана извънболнична медицинска помощ** – усвоен е ресурс от 75.6 млн. лв.
- **Дентална помощ** – усвоени са 50.4 млн.лв.
- **Медико-диагностична дейност** – изплатените средства за периода за този вид дейност са в размер на 30.1 млн. лв.
- **Лекарства за домашно лечение и медицински изделия** – сумата, изплатена за лекарства и медицински изделия за периода е в размер на 186.9 млн. лв.
- **Болнична помощ** - изплатени са общо 503.0 млн. лв. за периода до 30.06.2010 г. *Като здравноосигурителни плащания за болнична помощ следва да се третираат и преведените 23.2 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги за болнична помощ към бюджетни предприятия, в структурата на които има болници по чл.5 от Закона за лечебните заведения;*
- **Други здравноосигурителни плащания** – 4.1 млн. лв.

Със ЗБНЗОК за 2010 г. са утвърдени 47.4 млн. лв. за административни разходи на институцията, които включват разходите за заплати и осигуровки на персонала и за текуща издръжка, от които са усвоени 16.5 млн. лв. или 34.8 % от годишния разчет.

Изпълнението на бюджета на НЗОК за първото полугодие на 2010 г. е свързано с регулиране на графика за заплащане на извършената дейност. Все още е налице известно забавяне по отношение на плащанията за болнична медицинска помощ.

4. Бюджети на общините

✓ Приходи

Собствените приходи по бюджетите на общините за първото полугодие на 2010 г. са в размер на 820.8 млн. лв., което представлява 48.1 % от разчетените със ЗДБРБ за 2010 г. постъпления в размер на 1 705.7 млн. лв. Данъчните приходи по общинските бюджети са в размер на 313.0 млн. лв. или 53.9 % спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2010 г., а неданъчните приходи и помощите - възлизат на 507.9 млн. лв. или 45.2 % от

планираните, т.е. за първото полугодие неданъчните приходи се изпълняват със занижени темпове.

От данъчните приходи най-добро е изпълнението на данъка върху превозните средства – 106.3 млн. лв. или 61.5 % от разчета в размер на 172.9 млн. лв., следвани от приходите от данъка върху недвижимите имоти – 60.5 % или 119.4 млн. лв. при разчетен размер 197.5 млн. лв. и от окончателния годишен патентен данък (ДДФЛ) – 50.0 % или 11.0 млн. лв. при разчет от 22.1 млн. лв.

При неданъчните приходи се открояват постъпленията от общински такси с изпълнението 50.4 % или 371.5 млн. лв. при разчет 737.3 млн. лв., както и тези от концесии с 46.1 % или 10.8 млн. лв. при разчетени 23.4 млн. лв. по закон. От общинските такси най-високи проценти на изпълнение се отчитат при тези за ползване на детски градини – 64.7%, за битови отпадъци – 60.8% и за ползване на детски ясли и други по здравеопазването – 60.0%, което преизпълнение (над 50% очаквани за първото полугодие) говори, че по закон тези позиции са разчетени по-ниско от необходимото. Почти всички останали приходи се изпълняват със занижени за първото полугодие темпове.

✓ **Трансфери/субсидии за общините (нето)** – за първото полугодие на 2010 г. те са в размер на **1 307.0** млн. лв., в т.ч.:

- **обща субсидия за държавни дейности** – усвоена в размер на 1 056.7 млн. лв. при отпуснат лимит в размер на 1 066.2 млн. лв., което представлява 56.7 % от годишния уточнен размер;
- **трансфери за местни дейности** - усвоени в размер на 129.9 млн. лв. при отпуснат лимит от 132.3 млн. лв. (в т.ч.: лимит за *обща изравнителна субсидия* 121.3 млн. лв., който е 55.7 % от годишния уточнен размер и *трансфер за зимно поддържане и снеготочистване* в размер на 11.0 млн. лв. или 77.9 % от годишния уточнен размер);
- **целева субсидия за капиталови разходи** - усвоена в размер на 30.6 млн. лв. при отпуснати 54.1 млн. лв. или 45.7 % от уточнения годишен размер;
- **други целеви трансфери /субвенции/** от централния бюджет – усвоени са 44.6 млн. лв. при отпуснат лимит 52.8 млн. лв., като средствата са предназначени основно за компенсации на безплатните и по намалени цени пътувания, за компенсации на безплатния превоз на учениците до 16 г., за субсидии за вътрешноградски и междуселищни превози, за предотвратяване последиците от стихийни бедствия и аварии, за възстановяване на ДДС върху средствата по САПАРД и др.
- **временни безлихвени заеми** за общините – отчетени са погашения по временни безлихвени заеми за 22.8 млн. лв., от които – 19.6 млн. лв. към извънбюджетни сметки, 1.9 млн. лв. към ЦБ и 1.2 млн. лв. към ПУДООС.
- **възстановени субсидии от предходни години в централния бюджет** (-0.8) млн. лв.;
- **трансфери от други бюджети** за общините (нето) - 68.8 млн. лв., от които най-голям дял заемат трансферите от/за ПУДООС в размер на 39.3 млн. лв. и тези от МТСП по програми за осигуряване на заетост за 21 257.3 млн. лв.

✓ **Разходи**

Към 30.06.2010 г. общините са отчетели общо разходи в размер на 2 025.7 млн. лв., които са 54.6 % от разчетените по ЗДБРБ за 2010 г. в размер на 3 710.0 млн. лв., в т.ч. текущите разходи са 1 714.7 млн. лв. или 56.6 % от разчетените по Закона 3 029.9 млн. лв., а капиталовите разходи са 311.0 млн. лв. или 45.7 % спрямо разчетените със закона 680.1 млн. лв. Спрямо същия период на миналата година разходите по общинските бюджети са намалели с около 10.0%.

В отделните разходни направления най-висок процент на изпълнение при нелихвените разходи през първото полугодие на 2010 г. се наблюдава при субсидиите за

нефинансови предприятия и тези за организации с нестопанска цел (без тези за здравна помощ) – 100.7 % (51.4 млн. лв.), другите възнаграждения и плащания за персонала – 83.0 % (78.9 млн. лв.) и субсидиите за осъществяване на болнична помощ – 63.7 % (54.4 млн. лв.). Разходите за заплати и възнаграждения на персонала са 612.0 млн. лв. (54.3 % от годишния разчет), платените стипендии - 5.2 млн. лв. (54.3 % от годишния разчет), а разходите за издръжка – 743.8 млн. лв. (52.5 % от годишния разчет). Социалните и здравноосигурителните плащания на общините към 30.06.2010 г. възлизат на 26.3 млн. лв.

Разходите за лихви възлизат на 11.7 млн. лв. при разчетени 4.1 млн. лв., но поради сравнително малкия им размер не дават съществено отражение върху изпълнението на разходите.

✓ **Финансиране**

За първото полугодие на 2010 г. общините са отчетели финансиране (включително средствата по депозити и сметки) в размер на 102.1 млн. лв.

Отчетеното външно финансиране по общинските бюджети е в размер на 72.5 млн. лв., като получените външни заеми са в размер на 76.9 млн. лв., а направените погашения са за 4.4 млн. лв. По параграфа „Заеми от чужбина” са отчетени средства (нето) от Столична община - 73.4 млн. лв., община Сливен - (-1.1) млн. лв. и община Ловеч – 0.2 млн. лв.

Във вътрешното финансиране се открояват заемите от банки и други лица в страната (нето) – 16.1 млн. лв. и операциите с държавни и общински ЦК (вкл. покупко-продажбата) за 3.2 млн. лв. Отчетените депозити и средства по сметки към 30.06.2010 г. са (-183.6) млн. лв.

Към 30.06.2010 г. просрочените задължения на общините възлизат на 195.0 млн. лв. и са формирани от 161 общини (61 % от общия брой). От тази сума за делегирани от държавата дейности задълженията са за 5.2 млн. лв. и за местни дейности - 189.4 млн. лв.

Същевременно просрочените вземания на общините за първото шестмесечие на 2010 г. са в размер на 110.2 млн. лв. и са отчетени от 242 общини, от които най-голям относителен дял заемат вземанията от такси и данъци – 62.5 млн. лв. (56.7 %) и от наеми на общинско имущество и концесии – 28.0 млн. лв. (25.4 %).

5. Българско национално радио

Приходите по бюджета на БНР към 30.06.2010 г. са в размер на 0.6 млн. лв., което представлява 29.8 % от планираните за годината. Отчетените приходи са постъпления от продажби на услуги, стоки и продукция/реклама, спонсорски съобщения, технически услуги, продуцентски, изпълнителски права и концерти и от наеми на имущество. Или на този етап се наблюдава изоставане в изпълнението на собствените приходи на БНР спрямо заложените им стойности за периода, вследствие на ниските постъпления от реклама, която дейност формира основния дял приходи по бюджета на националното радио.

Изпълнението на **разходите по бюджета на БНР** възлиза на 26.0 млн. лв. или 51.9 % от предвидените в ЗДБРБ за 2010 г. Отчетената субсидия е в размер на 20.8 млн. лв. и трансфери за поети осигурителни вноски 2.3 млн. лв., като общият размер на субсидията възлиза на 48.2 % от субсидията, определена за БНР в ЗДБРБ за 2010 г.

6. Българска национална телевизия

Приходите на БНТ за първото полугодие на 2010 г. са в размер на 1.8 млн. лв. при планирани за годината 10.0 млн. лв., или за отчетния период са постъпили 18.2 %

спрямо планираните за годината. Приходите са основно от приходи от услуги – реклама, спонсорски съобщения, технически услуги, почивно дело и други свързани с дейността на телевизията. През 2010 г. продължава тенденцията за неизпълнение на заложените по бюджета на БНТ приходи и доходи от собственост – от реклама, спонсорски и технически услуги, които формират основния дял от неданъчните приходи по бюджета на ведомството.

Отчетените касови **разходи на БНТ** към 30.06.2010 г. са в размер на 32.0 млн. лв. или 45.7 % от годишния разчет по ЗДБРБ за 2010 г. Отчетената субсидия е в размер на 27.1 млн. лв. и трансфери за поети осигурителни вноски – 2.8 млн. лв., като общият размер на субсидията възлиза на 49.8 % от субсидията, определена за БНТ със ЗДБРБ за 2010 г.

7. Държавни висши училища

Приходите на висшите училища за първото полугодие на 2010 г. са в размер на 124.9 млн. лв. или 44.5 % от планираните за годината. Спрямо същия период на 2009 г. постъпленията на ДВУ са се увеличили със 7.4 млн. лв. или с 6.3 %.

Разходите на висшите училища към края на месец юни са в размер на 306.5 млн. лв. и представляват 60.6 % от актуализираните разчети за 2010 г. Спрямо първото полугодие на 2009 г., разходите са намалели със 17.9 млн. лв. или 5.5 %. Най-значително намаление се отчита при капиталовите разходи с 53.6 % или 24.3 млн. лв.

8. Българска академия на науките

Реализираните приходи на БАН към 30.06.2010 г. възлизат на 13.1 млн. лв. или 43.5 % от актуализираните разчети за 2010 г. Основна част от реализираните приходи се получават по линия на международни програми, проекти и по договори за научни разработки. Голяма част от тези приходи са свързани с конкретни договорни задължения и не могат да се използват за общо академични нужди.

Към края на първото полугодие БАН отчита разходи в размер на 64.6 млн. лв., което представлява 76.2 % от актуализирания годишен разчет.

9. Национален фонд

През отчетния период по сметките на Национален фонд (НФ) са постъпили помощи от предприєдинителните инструменти на ЕС и от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС в размер на 308.0 млн. лв. Във връзка с получени дебитни ноти към Европейската комисия (ЕК) са възстановени средства в размер на 17.98 млн. лв.

Извършените разходи (нето) чрез сметките на Национален фонд възлизат на 422.7 млн. лв. По видове разходи изпълнението е както следва: 84.9 % от общия размер са капиталови разходи, 9.2 % са текущи разходи, а 5.9 % са субсидии. Изходящите трансфери са в размер на 221.9 млн. лв. Освен това във връзка с изпълнение на Европейската инициатива “Jeremie” на Европейския инвестиционен фонд бяха преведени средства в размер на 389.2 млн. лв. Възстановените през първото полугодие средства от Управляващи органи/Изпълнителни Агенции, възлизат на 13.0 млн. лв.

Във връзка с изпълнение на Оперативните програми и Инструмента Шенген през отчетния период по сметките на Национален фонд са извършени трансфери от централния бюджет на стойност 40.9 млн. лева.

Натрупаните лихви в резултат на управлението на свободните средства в обслужващите търговски банки до 30.06.2010 г. възлизат на 3.4 млн. лв.

Наличностите по сметките на извънбюджетна сметка Национален фонд към министъра на финансите към 30.06.2010 г. възлизат на 1 557.4 млн. лв., като в БНБ са в размер на 1 148.6 млн. лв., а в търговските банки (УниКредит Булбанк АД, Банка ДСК ЕАД и Райфайзенбанк (България) ЕАД) са в размер на 408.8 млн. лв.

➤ Структурни и Кохезионен фондове

През отчетния период с натрупване по сметките на Национален фонд в БНБ са получени междинни плащания от Европейската комисия (ЕК) по Оперативните програми, финансирани от СКФ, на обща стойност от 213.8 млн. лв. Тези средства съответстват на изпратените през 2009 г. и в периода януари – април 2010 г. към ЕК Сертификати, Отчети за разходите и Заявления за междинно плащане по седемте Оперативните програми. Получените средства от ЕК са разпределени както следва:

- ОП „Развитие конкурентоспособността на българската икономика” – 1.97 млн. лв.;
- ОП „Регионално развитие” – 55.5 млн. лв.;
- ОП „Техническа помощ” – 2.6 млн. лв.;
- ОП „Транспорт” – 72.0 млн. лв.;
- ОП „Развитие на човешките ресурси” – 31.9 млн. лв.;
- ОП „Административен капацитет” – 47.8 млн. лв.
- ОП „Околна среда” – 2.1 млн. лв.

С решение № 72 от дата 26.02.2010 г. на Ръководителя на Управляващия орган по ОП „Околна среда”, по 37 проекта се прекратява финансирането от Оперативната програма, по 9 проекта се преустановяват плащанията до извършване на одит от страна на Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС”, по 119 проекта се спират плащанията по програмата до сключване на допълнителни споразумения и по 20 проекта финансирането продължава. В изпълнение на това решение УО по ОПОС представи 3 ревизирани Доклада по сертификация и декларация за допустимите разходи (№ 6, 7 и 9А), с които коригира размера на верифицираните разходи по оперативната програма.

Съществува риск от неизпълнение на заложените приходи за 2010 г. по ОП „Развитие на човешките ресурси” поради забавяне на процеса на сертификация в резултат на Одитната мисия на Генерална дирекция „Заетост, социални въпроси и равни възможности” към Европейската комисия.

Направените разходи (нето) по Оперативни програми, включително изходящите трансфери към бюджетни организации през първо полугодие на 2010 г. са в размер на 299.2 млн. лв., като разпределението по Оперативни програми е следното:

- ◆ ОП „Развитие конкурентоспособността на българската икономика” – 26.0 млн. лв.;
- ◆ ОП „Регионално развитие” – 93.0 млн. лв.;
- ◆ ОП „Техническа помощ” – 0.782 млн. лв.;
- ◆ ОП „Транспорт” – 68.8 млн. лв.;
- ◆ ОП „Околна среда” – 48.4 млн. лв.;
- ◆ ОП „Развитие на човешките ресурси” – 59.1 млн. лв.;
- ◆ ОП „Административен капацитет” – 3.2 млн. лв.

По ОП „Техническа помощ” се забелязва значително забавяне в извършването на плащания към бенефициентите. Това е в резултат на настъпилите структурни промени в Управляващия орган на ОПТП.

➤ Програма ФАР и Преходен финансов инструмент

Полученото (нето) от Европейската комисия по програма ФАР и Преходен финансов инструмент за отчетния период е в размер на 18.5 млн. лв.

Към ЕК са възстановени средства в размер на 13.1 млн. лева във връзка с получени дебитни ноти.

Разходите и трансферите (нето) направени от четирите Изпълнителни агенции по Програма ФАР (включително по ПМС № 76 и ПМС № 89) и ПФИ през първото полугодие на 2010 г. възлизат на 62.6 млн. лв. (12.6 млн. лв. по ПФИ).

➤ Програма ИСПА/Кохезионен фонд (Регламент 1164/94)

Полученото (нето) по програмата за отчетния период с натрупване е в размер на 73.3 млн. лв.

Към ЕК са възстановени средства в размер на 4.9 млн. лв. във връзка с получени в НФ дебитни ноти.

Извършените разходи (нето) по програмата за същия период са в размер на 187.1 млн. лв.

В рамките на отчетния период бяха получени и одобрени от дирекция „Национален фонд” искания за реалокации на средства в рамките на одобрените лимити по проекти: 2005/BG/16/P/PE/006 „Интегриран проект за водния цикъл на град Кюстендил”, 2002/BG/16/P/PE/008 „Пречистване на отпадните води на гр. Благоевград”, 2002/BG/16/P/PE/010 „Събиране и пречистване на отпадните води на гр. Търговище”, 2002/BG/16/P/PE/016 „Интегриран проект за водния цикъл на град Варна”, 2002/BG/16/P/PE/018 „Подобрение на водния цикъл на гр. Шумен”, 2002/BG/16/P/PE/015 „Градска пречиствателна станция за отпадъчни води – Попово”, 2005/BG/16/16/P/PE/004 „Интегриран воден проект за град Русе, България”, 2000/BG/16/16/P/PE/003 „Изграждане на пречиствателна станция в басейна на река Марица (Стара Загора и Димитровград)” и 2001/BG/16/P/PT/003 „Реконструкция и електрификация на железопътна линия Пловдив-Свиленград”.

Във връзка с одитен доклад по отношение на допустимостта на прилагане на процедура за пряко договаряне по 10 проекта управлявани от МОСВ ЕК е комуникирала с ИА „ОСЕС” своето становище по отношение на размера и обхвата на предложената финансова корекция и изисква допълнителна информация по 5 проекта (същата е изпратена на ЕК на 07.06.2010 г.).

ЕК е представила уведомление за временно спиране на плащанията по проект 2003/BG/16/P/PE/019 „Регионален център за управление на отпадъците - гр. Кърджали” с искане за допълнителна информация. Същата е представена от УО и е обект на анализ от страна на ЕК. Европейската комисия е представила уведомление за временно спиране и на плащанията по проект 2001/BG/16/P/PE/004 Изграждане на сероочистващи инсталации за блокове 5 и 6 на ТЕЦ "Марица Изток 2" до издаване на доклад от извършено разследване от ОЛАФ.

В съответствие с получено комюнике от Брюксел за изменение на насоките за приключване на проектите по Кохезионен фонд, предишна програма ИСПА 2000-2006, за проекти одобрени с решение на Комисията след 01.01.2004 г., на база аргументирано искане, ЕК може да даде удължаване на срока на допустимост на разходите до 31.12.2011 г., а за проект 2004/BG/16/P/PT/005 „Изграждане на трансграничен пътно-железопътен мост на р. Дунав при Видин-Калафат” – до 31.12.2012 г.

На проведена среща относно проект Пловдив-Свиленград Комисията препоръча да се намали обхвата на Финансовия меморандум, като оставащата част се финансира по Оперативна програма „Транспорт”, тъй като проектът не може да бъде изпълнен в рамките на заложените срокове по Финансов меморандум и е твърде вероятно да се загуби помощта от ЕК в размер на 153 млн. евро.

УО в МОСВ е представил анализ на необходимите допълнителни средства от държавния бюджет в размер на приблизително 127 млн. евро за приключване на

проектите в сектор „Околна среда”. Разплащателният орган е представил своите коментари по анализа на МОСВ.

➤ Програма САПАРД

На 31.12.2009 г. изтече валидността на Годишното финансово споразумение (ГФС) 2006, с което се прекрати и изплащането на субсидии към крайни бенефициенти по програма САПАРД.

От началото на годината са извършени възстановявания от Агенция САПАРД по дългове в размер на 0.7 млн. лв. както и 0.2 млн. лв., възстановени от НАП по отписани дългове.

Инструмент за подобряване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение (Инструмент Шенген)

Разходите, които са направени през първото полугодие на 2010 г. за Инструмента Шенген по одобрените искания от дирекция ЦЗФД, като Изпълнителната агенция по този инструмент, са в размер на 87.4 млн. лв.

Наблюдава се закъснение в процеса на сертифициране на разходите по този финансов инструмент във връзка със закъснелия процес по верификация. Първият Доклад по сертификация и Декларация за допустимите разходи беше получен в дирекция „Национален фонд” в началото на м. юни 2010 г., като в момента тече процедурата по сертификация на разходите към Европейската комисия.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП)

Получените по програмата средства към 30.06.2010 г. са в размер на 2.5 млн. лв.

Сумата на разходите и изходящите трансфери, които са направени през същия период по ФМ на ЕИП са на обща стойност 2.993 млн. лв.

За периода, дирекция „Национален фонд” е сертифицирала средства по 32 проекта на обща стойност 0.4 млн. лв.

10. Държавен фонд „Земеделие”

За 2010 г. планираните **приходи** по план-сметката на Държавен фонд „Земеделие” (ДФЗ) са в размер на 517.0 млн. лв., а по отчетни данни постъпленията към 30.06.2010 г. възлизат на 136.2 млн. лв., или 26.3 % изпълнение на годишния план.

Заложените приходи от налози върху захарта за 2010 г. са в размер на 1.2 млн. лв., като за първото полугодие са отчетени постъпления по съответния параграф са в размер на 1.0 млн. лв. – 90.4 % изпълнение на годишния план.

Към 30.06.2010 г., при планирани за годината 11.0 млн. лв. приходи и доходи от собственост, са отчетени постъпления в размер на 2.2 млн. лв., като по-голямата част от тях (90.6 %) са лихви по предоставени заеми.

При планирани за възстановяване средства от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) 491.3 млн. лв., постъпленията към 30.06.2010 г. са 132.0 млн. лв. или 26.9 на сто изпълнение на годишния план.

По план-сметката на ДФ „Земеделие” са планирани за възстановяване средства от Европейски фонд по рибарство (ЕФР) в размер на 13.7 млн. лв., но за първото полугодие на 2010 г. няма възстановени средства.

Общият размер на планираните **разходи** за 2010 г. по план-сметката на ДФЗ е 964.1 млн. лв. Към 30.06.2010 г. отчетените разходи са в размер на 397.2 млн. лв., което представлява 41.2 % от заложените за годината. Основната част от разходите са формирани от предоставени субсидии за нефинансови предприятия – 369.3 млн. лв., при планирани за годината 902.2 млн. лв. Отпуснатите средства за субсидии са както

следва: държавна помощ от ДФЗ в размер на 2.4 млн. лв., при планирани 30.0 млн. лв.; национални доплащания към преките плащания 136.7 млн. лв., национални доплащания за животни – 1.9 млн. лв., при планирани 220.0 млн. лв. за национални доплащания за 2010 г; отчетените средства за съфинансиране са в размер на 68.3 млн. лв., при планирани 147.3 млн. лв.; отчетените средства от ЕЗФРСР са 159.7 млн. лв., при планирани 491.3 млн. лв.; планираните средства за субсидии от ЕФР са в размер на 13.7 млн. лв., като към 30.06.2010 г. са отчетени 0.17 млн. лв.

Към 30.06.2010 г. са предоставени от ДФЗ 130.4 млн. лв. за директни плащания, 88.7 млн.лв. - прехвърлени към директните плащания средства от ЕЗФРСР и 19.4 млн. лв. за пазарни мерки. Изплатените суми за директни плащания, в т.ч. прехвърлените към директните плащания средства от ЕЗФРСР и националните доплащания към тях са за кампания 2009 г. Възстановените суми от Европейския съюз са съответно: 511.3 млн. лв. за директни плащания, 84.2 млн. лв. за прехвърлените средства от ЕЗФРСР към директните плащания и 13.4 млн. лв. за пазарни мерки.

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи към 30.06.2010 г. са в размер на 0.6 млн. лв. при планирани за годината 7.0 млн. лв.

Към 30.06.2010 г. са предоставени средства по лихвени заеми в размер на 1.1 млн. лв., като възстановените главници по предоставени заеми за същия период са 21.9 млн. лв.

11. Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

Отчетените постъпления по бюджета на предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за първото полугодие на 2010 г. са в размер на 31.5 млн. лв., което представлява 51.9 % от годишния план на приходите на ПУДООС за 2010 г.

Към 30 юни 2010 г. са получени трансфери в размер на 11.1 млн. лв. както следва:

- предоставени средства по ПМС 35/2010г.- за осигуряване на средства от РБ за авансово финансиране на плащания на ПУДООС – 20.0 млн. лв., от които през отчетния период са възстановени 12.0 млн. лв.
- възстановени средства от Дирекция „Национален фонд” към Министерство на финансите по проект 2002/BG/16/P/PE/013 „Интегриран проект за водния цикъл на гр.Смолян” в размер на 3.0 млн. лв.
- възстановени трансфери от общини по договори от минали години в размер на 0.1 млн. лв.

Размерът на разходите и предоставените трансфери за полугодieto е 43.8 млн. лв., при годишен план 54.5 млн. лв. или разходите и трансферите към 30.06.2010 г. възлизат на 80.5 % от годишния план.

Средствата са изразходвани за финансиране на:

- изграждането на малки водоснабдителни обекти – 13.1 млн. лв.;
- изграждане на съоръжения за защита и опазване на водните ресурси – 1.5 млн. лв.;
- изграждането на пречиствателни станции за отпадни води – 0.7 млн. лв.;
- изграждането на канализационни мрежи и довеждащи колектори – 22.7 млн. лв.;
- за финансиране на екологични мероприятия на общините - рекултивации, залесяване, проекти за чиста околна среда, екотуризм, биоразнообразие, информационна дейност и др. – 1.2 млн. лв.;
- за ремонтни работи по обезопасяването на складове за негодни за употреба пестициди - 0.236 млн. лв.;
- за други субсидии, текущи и капиталови разходи на ПУДООС – 1.4 млн. лв.
- трансфер към МОСВ – 3.0 млн. лв.

Със Закона за Държавния бюджет на Република България /ЗДБРБ/ за 2010 г. средствата по чл.1, ал.2, т. 4.2 за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия са в размер на 81.0 млн. лева. Финансовите средства се предоставят по бюджетите на министерства, ведомства и общини въз основа на решения на Междуправителствена комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет/МВКВП/.

Към 30.06.2010 г. МВКВП с Решение №1/13.04.2010г. е разпределила 9.975 млн. лв. от резерва по чл.1, ал. 2, т.4.2 от ЗДБРБ за 2010 година. От тях 7.1 млн. лв. за превантивни дейности, а 2.8 млн. лв. за разплащане на разходи за спасителни и неотложни аварийни работи при бедствия, неотложни възстановителни работи, възстановителна помощ и контролни проверки. Разпределените средства с Решение №1 на МВКВП представляват 12.3 % от средства в резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия

Към 30.06.2010 г. в изпълнение на Решение № 1 на МВКВП са извършени корекции по бюджетите на общините, министерствата и ведомствата, както следва:

- За общините 1.6 млн. лв.
- За министерства и ведомства 4.8 млн. лв.

Съгласно чл. 36 на ПМС № 324/2009г. за изпълнение на държавния бюджет на Р. България за 2010 г., общият размер на субсидията за нефинансови предприятия в частта „Други субсидии и плащания” е 6.012 млн. лв.

В съответствие с предложенията на получаващите субсидията е изготвено месечно (тримесечно) разпределение на база утвърдените им годишни размери.

Към 30.06.2010 г. в съответствие с горното разпределение са преведени 2.98 млн. лв. (49.0 %) от общия размер на субсидията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- През първото полугодие на 2010 г. се проявиха тенденции, свързани с протичащото плавно реструктуриране на икономиката и ориентирането ѝ към растеж, основан повече на експорта. Настъпващите промени в структурата на БВП наложиха актуализация на макрорамката към бюджета, което от своя страна промени оценките за основни бюджетни параметри. Това наложи фискалната рамка за годината да бъде актуализирана при новите оценки за параметрите по приходите и разходите.
- Позитивните сигнали за подобряване при редица основни макроикономически показатели през последните месеци е положителен сигнал за възстановяване на икономическата активност, но промените в структурата на БВП налагат внимателен мониторинг на бюджетното изпълнение на приходите и резултатите от административната реформа в контекста на заложените фискални цели за годината.
- Активната политика в сферата на реформата на държавната администрация и консолидиращите мерки в разходите вече започват да дават резултат, като номинално разходите по КФП към полугодieto са по-ниски от тези за същия период на миналата година. Разходите за заплати по републиканския бюджет и повечето съставни бюджети по КФП към полугодieto на 2010 г. са по-ниски от тези за шестте месеца на 2009 г. и нарастват единствено при някои от автономните бюджети (общински бюджети, съдебна власт, ДВУ), където все още реформите не са набрали необходимата скорост. Целта на реформата в администрацията е оптимизиране на управлението и подобряване на ефективността в нейната работата, което ще позволи по-ефективно използване на публичните средства, съответно отстраняване на дублиращи се функции и звена и извеждане на дейности извън прякото бюджетно финансиране. С оптимизацията на числеността на персонала и бюджетните структури ще се повиши ефективността на публичния сектор като цяло, което от своя страна ще намали натиска върху разходите в средносрочен план.
- Съпоставката на разходите по икономически елементи и бюджетни системи за полугодieto на 2010 г. с тези за полугодieto на предходната година показва съществена промяна на структурата на разходите, като общият номинален размер на разходите за полугодieto на 2010 г. е по-малък от размера на разходите за същия период на 2009 г. Усвояването на средствата по европейските програми и фондове се подобрява, а разходите по националния бюджет са по-ниски от тези за същия период на предходната година, въпреки че социалните и здравно-осигурителните разходи значително нарастват.
- В съответствие със Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор се подобряват системите за финансово управление и контрол в контекста на осъществяване на обществени поръчки, сключването на договори и тяхното изпълнение, с оглед засилване отговорността на съответните ръководители и прецизиране на вътрешно-ведомствената нормативна уредба. Това ще позволи да бъдат подсилени системите за финансово управление и контрол в бюджетните системи на отделните разпоредители с бюджетни кредити, което ще подобри финансовата дисциплина.